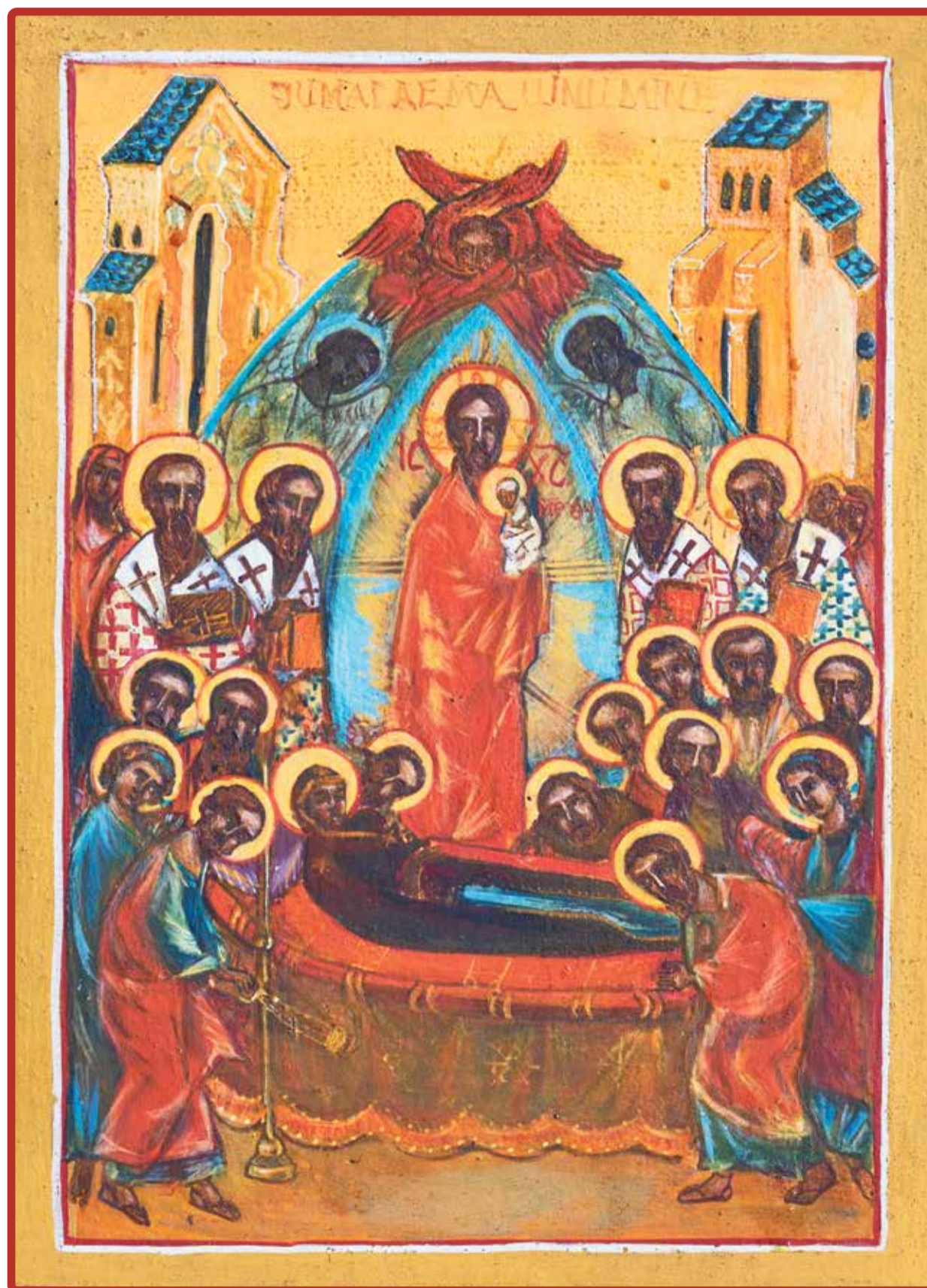

Metropoolia

Sest sina saad Kristuse
tunnistajaks kõigile inimestele
selles, mida sa oled näinud
ja kuulnud. (Ap. 22,15)

Me tunnistame armu,
kuulutame halastust,
ei varja beategusid.
(Suurest veepühitsuspalvest)

Ikon „Jumalaema uinumine”. Kohila (Angerja) õigeusu kirikus. Teostas Epp Haabsaar, 2022. a. Juhendaja Sirje Säär; ikoonilaud Boris Esop.
Foto: Sven Vires

*Haud ja surm ei saanud võimust Jumalasünnitaja üle, kes on palvetes
uinumatu ja eestseismiseses meie kindel lootus. (Püha kondakist)*

Foto: Gennadi Baranov 2019

Õigeusu kristlastele, nõnda nagu ka kõigile teistele kristlastele, on teada, et viiskümmend päeva pärast paasat tähistatakse nelipüha, mis on maapealse Koguduse sünnipäev. Selle mälestuse keskmeks on Püha Vaim – Püha Kolmainu kolmas isik. Püha Vaim, kes oli, kes on ja saab alati olema ning kes on sama auline kui Isa ja Poeg.

On kaks olulist hetke, mis märgivad Püha Vaimu avaldumist ja ilmumist maailmas. Esimese leiame Johannese evangeeliumist (20:19-23), kus Kristus ilmutab ennast oma ülestõusmise päeva õhtul jüngritele, kes olid end juutide kartuses ülemisse tuppa sulgenud. Teise leiame aga püha Luuka kirjeldatud Apostlite tegude raamatust (2:1-4), kus Püha Vaim ilmus juutide nelipühapäeval tulekeele näol nii jüngritele kui ka rahvale, kes jooksis kohale, kui nad kuulsid taevast kohinat, mis täitis kogu koja.

Sellest ajast seadis Püha Vaim sisse Stänini kestva uue ajastu, mis rajaneb armul ja tõel. Ta tuleb meie juurde, Ta külastab meid, täidab meid oma jumaliku kohalolekuga, Ta valgustab meie mõtteid, Ta pühitseb meie südameid.

Püha Vaim on see, kes loob, hoiab ja korraldab kirikut kui asutist. Ta juhivad seda tões, Ta kaitseb seda kõikide eksituste ja valeõpetuste eest, Ta seisab kui kaitsevall kõikide vaenlaste vastu, kes tahavad kirikut hävitada ning nõndasamuti ka nende ees, kes soovivad moonutada või lõhkuda evangeeliumis kuulutatud tõde.

Kuigi Ta on „kõikjal ja täidab kõike”, jääb Ta varjatuks. Kuna Tema ei saanud lihaks nõnda nagu Kristus, siis Ta jääb enamasti enamikele usklikele „suureks tundmatuks”.

Vaatamata sellele, et me pöördume Tema poole enne iga liturgiat palvega „Taevane kuningas... tule ja ela meie sees...”, eirab suur osa meist Teda, sest meil ei ole Temast Kristusele sarnaselt ikoone või kirjeldusi. Ometi on Püha Vaim vaieldamatult see, kes saadab korda

Tõe Vaim

kõike, mis toimub maailmas ning eriti, mis toimub kiriku maastikul. Nagu ütleb Vladimir Losski hästi oma raamatus „Müstiline Teoloogia” tuleviku kohta (1944 a, lk 169): „See tundmatu jumalik Isik, kelle pale ei ilmu mõnes teises hüpostaasis (isikus), avaldub jumalikustunud inimestes, sest Tema pale on hulgas pühakutes”.

Nelipühi kondak on selles osas väga tähenduslik: Kui Kõigekõrgem ennemuiste maha tuli ülevalt ja keelemurded ära segas, pillutas Ta seeläbi rahva suguharud laiali. Aga kui Ta tulekeeled välja jagas, siis kogus Ta kõik jälle ühtekokku ja nüüd austame meie ühel meelel kõigepühamat Vaimu. Siin saame öelda, et Püha Vaim ei juhi meid üksnes Jumala tõe täiusesse, vaid Ta kindlustab ja tagab meie osaduse Kristusega.

Nüssa püha Grigoori (4. sajand) kirjutab, et Kristus särab meie hinges Püha Vaimu tegevuse kaudu, sest ainult Tema arm laseb meil Issandat Jeesust Kristust näha. Püha Vaim valgustab meie olemist ja näitab meile kirikus teed Kristuse poole, sest just Tema avab meile tee Jeesusega kohtumiseks ning Temaga koos elamiseks. Jumaliku liturgia õnnistussõnad „Meie Issanda Jeesuse Kristuse arm, Jumal-Isa armastus ja Püha Vaimu osadus olgu teie kõikidega”, näitab meile väga hästi seda, mis ühendab meid nii Kristuse kui ka üksiteisega, kõigi nendega, kes saavad koos meiega osa sellest jumalikust salasusest. Teisiti öeldes on Püha Vaim osadusekandja, kes kannustab meid käituma viisil, millest räägib ka Apostlite tegude raamat: me murrame kõik koos oma pühakodades armulaualeiba, mis on Kristuse ihu (vrd Ap 2:46). Pärast armulauast osasaamist, kui Püha Vaim on andnud rahu ja valgust meie südamesse, jagame iga päev oma kodudes rõõmu ja siira südamega maist leiba oma lähedastega, kiites Jumalat ja leides koos Temaga armu.

Kui Püha Vaim tuleb meisse elama, siis Ta annab meile tõelise usu. Ilma Temata on võimatu omada tõelist ja elavat usku. Ükskõik kes, haritud või harimatu, rikas või vaene, kui ta kannab endas Püha Vaimu, tunneb enda sisimas harjumatu ja talle seni tundmatu valgust. Veelgi enam: Püha Vaim loob tema südamesse tõelise armastuse. Tõeline armastus sarnaneb täielikult puhtale tulele, soojusallikale, mis soojendab kogu tema olemust. Mõlemad on kui ühe puu juured, millest kõik head teod välja kasvavad.

Usu ja armastuse annid, mis pärinevad Pühast Vaimust, on väga suured ja võimsad. Inimese kätes muutuvad need parajaks, lihtsaks ja sobivaks, et tal oleks võimalik rahu ning rõõmuga pühenduda teele, mida Kristus on käinud.

Püha Vaim annab inimesele kaitse, et ta saaks silmitsi seista maailma kiusatustega. Ta katab inimese tarkusega. Mitte ainult sõnade, vaid ka tegude tarkusega. Tõesti, see, kelles on Püha Vaim, leiab alati aja ja viisi, et oma pääste nimel vaeva näha isegi kogu selle maailma ahvatluste ja müra keskel.

Inimene, kes ei kannu endas Püha Vaimu, ei tunne tõelist rõõmu, puhast rahulolu. Ta ei suuda tunda tõelist rahu, mis leevendaks ta hinge. Muidugi on ka tõsi, et mingitel hetkedel näib ta rõõmus, kuid see rõõm on vaid viivuks. On tõsi, et mingitel hetkedel näib, et tal on lõbus, kuigi need hetked on sisutihjad ja nendele järgneb tihti kurbus. On tõsi, et mingitel hetkedel näib, et ta elab rahu, kuid see rahu pole vaimne ja võib nagu granaat temas ootamatult plahvatada. Tõeline ravi sellele kõigele on alandlikkuse anni vastuvõtmine Pühalt Vaimult.

Jeesus ütleb oma jüngritele: „Õndsad on need, kes puhtad südamelt, need, kes on halastajad, rahutegijad... Õndsad olete teie, kui teid minu pärast laimatakse ja taga kiusatakse ja teist valega kõiksugust kurja räägitakse. Olge rõõmsad ja hõisake, sest teie palk on suur taevas!” (Mt 5:1-12). Lühidalt öeldes võidab see, kes on kõigis asjades tõeliselt alandlik ning kes ei kulluta oma aega kuulutamisele, kui aus ta võrreldes teistega on. Ta on aus ja sellest tõest piisab talle endale. Kuid miski pole võimalik ilma tõelise alandlikkuseta, ilma selleta, et Püha Vaim elaks püsivalt inimeses, sest ainult Püha Vaim üksinda saab talle abiks olla tema hinge tõelise olukorra mõistmises. Üksnes Püha Vaim saab oma näpu panna inimese pattudele, isegi kui pealtnäha paistab kõik hästi olevat. Ainult Tema saab näidata asju nii, nagu nad tõeliselt on. Kui Püha Vaim on inimeses kindlalt kohal, siis ükskõik, kellega ei oleks ka tegu, hakkab ta sarnaselt evangeeliumis (Lk 15:11-32) kirjeldatud kadunud poja oma jõus, enesekindluses ja voorustes kahtlema. „Isa,” hüüdis kadunud poeg, kui ta läks tagasi, olles mõistnud, millisesse õnnetusse ta oli kukkunud, „ma olen pattu

teinud taeva vastu ja sinu ees, ma ei ole enam väärt, et mind su pojaks hüütaks! Pea mind nagu üht oma palgalistest!” Üks munk ütles end ümbritsevatele inimestele: „Kõik saavad päästetud, välja arvatud mina... ja seda minu vääritud tõttu.” Sellest ülestunnistusest võime õppida, et Kristuse ette põlvitades hakkame sügava alandlikkusega siiralt meelt parandama ja ainult Temale lootma. Jätkates Luuka evangeeliumis tooduga (s 22-24), kutsub isa oma teenijad ja palub neil suur pidu korraldada, sest tema poeg oli surnud ja on jälle saanud elavaks, ning oli kadunud ja on leitud.

Püha Vaim näitab meile, kuidas Jumala poole palvetada, kuidas Teda endas hoida, kuidas Teda paluda, kuidas hoida oma mõtteid keskendunult ainult Temal, mida Temalt küsida. Kõik juhtub kirikus armu ja Püha Vaimu vahetalituse kaudu. Ja seda mitte ainult kirikus, vaid ka igaühes meis eraldi. On oluline märkida, et nelipühalt laskus Püha Vaim kui tulekeel iga apostli peale. Just igaühe peale eraldi, mitte korruga kõigi peale, sest Ta annab oma armu igaühele eraldi. Nõnda saabubki erinevuste kooskõla. Nõnda nagu uueneb maailmapilt, uueneb ka iga inimese ristimise ja meeleparanduse kaudu.

Nüssa püha Grigoori kirjeldab Püha Vaimu tegemisi järgnevalt: „Püha Vaim on templi looja, kes muudab inimese südame oma kojaks, eluandja, sest Ta ühendab meid eluallika, Jumalaga. Ta täiustab meie olemist, juhtides meid Kristuse juurde”. Just nõnda külvab Püha Vaim meile oma armu, kuid siin on muidugi oluline ka meie enda pühendumine. Seetõttu ütleb apostel Paulus: „Ärge kurvastage Püha Vaimu, kes on kinnitanud teid oma pitsoriga lunastuspäevani” (Ef 4:30).

Ualdage oma hing, süda ja kogu oma olemus Püha Vaimu armu hoolde, nõnda näeme teed elu ja valguse poole.

† Stefanus,
Tallinna ja kogu Eesti metropoliit

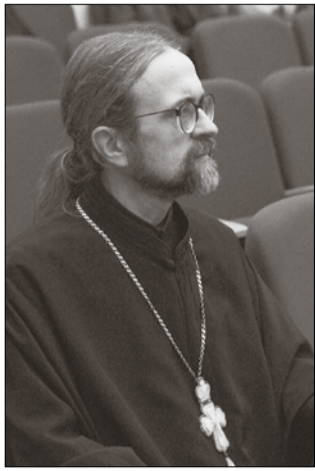

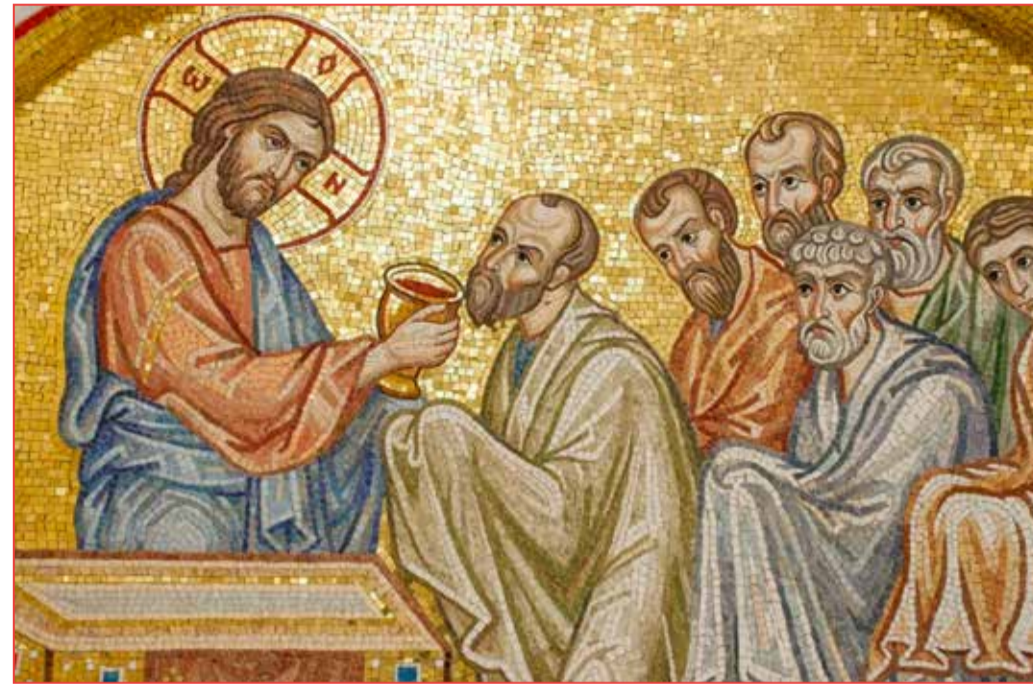
Foto: Endel Apsalon 2017

Kõrkuse mürgine vilj

Ülempreester Mattias Palli

Juba mitu kuud oleme saanud tihedalt kuulda-lugeda uudiseid riigi soovist, et meie vennad Moskva Patriarhaadi Eesti Õigeusu Kirikust seoksid end lahti oma patriarhi alluvusest, sest viimane on asunud avalikult ja üksüheselt toetama Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu. Need teated on tekitanud mitmesugust vastukaja. Enamik eesti inimesi ilmselt leiab, et taoline nõue on asjaolusid arvestades õigustatud ja loomulik. Vähem osa tunneb aga muret usuvabaduse piiramise üle, sest sisaldab see vabadus ju ka õigust usuolu oma arusaamadest lähtuvalt korraldada. Ja kahjuks mõned arvavad koguni, et õigeusk või ristiusk üldse on loomult valel ja vägivaldall põhinev usund, nii et pole eriti vahet, kellele või millele keegi allub.

Alustuseks peab rõhutama, et meie Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik pole selles asjas otseselt ükski osapool. Küsimus on ilmselgelt riigi ja Vene siinse kirikuosa vaheline. Kas ja kuidas viimane oma põhikirja, nime ja kuuluvust muudab või mitte, oleneb tema ja riigi kokkulepetest. Keegi kolmas ei saa siin otseselt midagi teha. Küll aga, nagu ka avalikult välja öeldud, võib meie kirik pakkuda vajadusel endisele MPEÕKle viisi, kuidas Moskvast lahtiõelnuna jääda ikkagi osadusse üleilmse õigeusu kirikuga. See ei tähendaks mitte ühist kirikut, mitte seda, et nende vaimulikud ja kogudused ühineksid meiega, moodustaksid ühe täiskogu, ühe sinodi jne, vaid jääksid eraldi üksuse (vikariaadina) sisuliselt iseseisvaks oma sinodi, kirikuvalitsuse ja muude organitega, samas kui nende juhtiv piiskop meenutaks oma jumalateenistustel esikarjasena EAÕK metropoliiti. Tõsi, päris pikas perspektiivis oleks üksainus kirik õige lahendus. Igal iseseisval maal peakski olema üks, kõiki sealseid õigeusklikke ühendav kirik. See on vanast ajast valitsev kanooniline põhimõte. Kuid iga asi omal ajal. Praegu pole venekeelses ilmalikus ja kiriklikus teaberuumis elanud rahvaosa veel kindlasti mitte valmis moodustama koos meiega ühtset õigeusu kirikut Eestis. Isegi kui väliste vahenditega ühtne kirik kehtestada, jääks ju suur osa endisest Moskva kiriku rahvast ikka sinnapoole vaatama ja nii poleks sisuline lõhe kuhugi

kadunud. Veel hullem: on oht, et sellisest kirikust võib nende suurema arvu tõttu kujuneda Moskva satelliitkirik või siis vähemalt elataks vastastikusel usaldamatuses ja erimeelsustes. Alles siis, kui sinne venekeelne rahvas on tõsiselt ja sisuliselt Eesti ellu lõimunud, oleksid olemas eeldused ka üheainsa õigeusu kiriku kujunemiseks meie isamaal.

Riigivõimu reaktsioon Moskva patriarhi sõjandlikule poliitikale võib, nagu öeldud, äratada erilaadseid tundeid. Siin pole koht seda ühel või teisel moel hinnata, ütleme ainult järgmist. See, mida Moskva Patriarhaadi esikarjane, olgu isiklikes avaldustes või enda juhitud Vene Rahva Kogu avalduses välja ütleb, on nii ehmata, nii kaugel mitte üksnes evangeeliumi vaimust kui ka normaalsest üldnimlikust õigluse-, headuse- ja arukusetajust, et imestama ei peaks selle üle, kui keegi neile liiga teravalt reageerib. Imestama peaks hoopis selle üle, kui keegi nende peale midagi ei ütle, nagu on paraku lugu nii mõnegi õigeusu kirikujuhiga maailmas. Seepärast on igati arusaadav, kui meie riigivõim ja riigikogu võtavad patriarhi öeldut väga tõsiselt. Kui üks kirik Eestis kannab selle kallaletungisõja õnnistaja ja õigustaja juhitud usuühenduse nime, pole ime, et seda nähakse probleemina, millega peab tegelema. Kui nüüd mõned püüavad väita, et kõik on korras, et meil pole selle kõigega midagi pistmist, et sõda on ju kuidagiviisi hukkagi mõistetud, siis on tegu otsekui looga, kus elevand on keset tuba, aga kõik teevad näo, et ei märka midagi. Ja kuigi võib vaielda, mida täpselt teha: kas kolida mujale, uks laiemaks raiuda või terve sein maha võtta, et seda elajat toast välja saada, ei saa probleemist endast ikka nii lihtsalt mööda vaadata.

Võib-olla varasematel aegadel, kui standardid olid veidi teistsugused ja kui enam-vähem kogu rahvas kuulus nagnunii kirikusse, ei olnud kirikujuhi sõjatoetus nii kontrastselt märgatav. Kunagi pole ülekohtu õigustamine loomulikult õige olnud. Südames peaks seda teadma igaüks, kes on vähegi pühakirja lugenud. Aga tänapäeval, mil (tegev)kristlased on enamasti

vähemuses, ei saa kuidagi muidu, kui anda Kristusest tunnistust oma elu, oma kõne ja mõttega. Iga otsene või kaudne ülekohtu ja tapmise „vaga” õigustaja peaks mõtlema, mislaadi pildi ta oma usust annab. Kas me teame, kui paljud on (õige)usust taganenud ja kirikus pettunud seetõttu, et üks kirikupea kiidab seda koletut sõda takka ja mitmed teised noogutavad kaasa või on vait? Osa on pealekauba küll vait sõja koha pealt, aga tõstab valju häält, kui riik taolisele sõjaõnnistamisele reageerib. Siis on usuvabadus ja igasugu õigused ohus ning tuline ülekohtu majas. Muidugi peab kõiges valitsema arukus ja mõõdukus, igas asjas peab seisma hea selle eest, et kellelegi ei tehtaks liiga isegi soovist midagi parandada. Alati peab ka kaaluma, mis tagajärjed igal sammul on ja kas kavandatav üldse midagi paremaks teeb. Kuid näib, et mõnede jaoks pole pühamat maad kui Venemaa ega ehtsamat tõlgendust sellele pühadusele kui see, mida sealse kiriku praegune juhtkond annab.

Loomulikult on Vene kirikus olnud hulk pühakuid, seal on tuhatkond aastat õigeusu pärimust edasi kantud, seal on määratult kauneid kirikuid ja kloostreid, seal on elanud palju suuri askeete, sügavamõttelisi teolooge ja läbinägemisanniga vaimulikke juhatajaid. Vene ikoonimaal, vähemalt mõned selle koolkonnad, on

paljude arvates kristliku pühakujukunsti ülemaailmne tipp. Kõik see on kahtlemata olemas. Aga kuidagi ei saa silmi sulgeda ka kõige paha ees, mis pühaga kõrvuti on esinenud. Rikas vaimulik pärand näikse sünnitavat ka kõrkust, üleolekutunnet teiste, sh teiste õigeusu kirikute ja rahvaste vastu. Vene messianism – usk, et just püha Venemaa kuidagi päästab maailma, näitab teed, hoiab alal tõelisi väärtusi ja omab erilist rolli maailma saatuses – on suur kiusatus, kui mitte eksiõpetus. Kogu alandlikkuse jutlustamise juures on selline mõtteviis seal vägagi levinud. Taolisest kollektiivsest egoismist ongi sündinud „Vene maailm”, mis kannab kohutavaid vilju Ukrainas ja mujal.

Õigeusu kesksemaid arusaamu on kiriku ühtsuse, üleilmse osaduse mõiste. Ilma selleta pole ju mõtetki rääkida „ühestainsast kogumaapealsest Kogudusest”, nagu usutunnistuses öeldakse. Kahjuks on praeguse Moskva patriarhi tegevus kaasa toonud aastatuhande suurima lõhe meie kiriku ihus. Üleõigeusuliselt kirikukogult eemalejäämine 2016. aastal (ja teistegi õhutamine seal mitte osalema) viimasel minutil, pidev vastutõõtamine Oikumeenilisele Patriarhaadile ja viimaks sellega osaduse katkestamine 2018. aastal, teiste patriarhaatide alale tungimine (eriti Aafrikas) – kõik see näitab sellesama kollektiivse vaimuliku kõrkuse tagajärgi ka kiriklikus vallas.

Igaühele, kes vähegi selle teemaga tuttav, peaks kohe torkama silma, et midagi on väga valesti. Üks ja sama eksitus paneb kaasa aitama ülekohtusele terrorisõjale ja kisub samal ajal puruks ka õigeusu maailma ühtsust. Ei kiriklikult ega üldnimlikult saa sellesse kuidagi kergelt suhtuda, isegi seda sallida. Elevand seisab keset tuba, ja selle elevandi nimi on vaimulik kõrkus ühendatud suurriikliku laiutamistungiga. On arusaadav, et meil ja mujal püütakse end selle vastu kaitsta – loodetavasti edukalt.

Igatahes need viljad, millest võib seda kõrki mõtteviisi ära tunda, peaksid küll enda eest kõnelema. Peaksid – aga ikka neile, kel kõrvad on kuulda.

Mõtteid kirikuinimese isiklikust missioonist

Preester Roman (Ronald) Tõnisson

„Ja Mina ütlen sinule – sina pead jääma istuma oma kambrisse, ega tohi teps mitte kuhugi minna, ega tohi mitte kellelegi öelda mitte ühte sõna, mida Mina olen öelnud. Mida Ma olen öelnud, seda ära kuuluta ei päevavalges, ega ööhämaruses.

Sina ei tohi teps mitte minna vaatama haigeid ja vange, sest selles, mis nendega juhtunud on, on nad ise süüdi ja see ei ole sinu asi. Elagu oma elu paremini! Nagu sina.

Sina ei pea mitte mingil juhul alandama end vaesteni ja santideni, sest see on nende asi, kuidas nad eluga hakkama saavad ja kindlasti on nende olukord nende eneste valikute tulemus.

Sina ei tohi mitte mingilgi moel võtta lahkelt vastu ühtegi uut inimest oma koguduses – sest mis nad ronivad teie juurde ja kas neil mujale minna ei olnud – nii ei pea sina ka end alandama igat sorti ebaväärikate inimeste ees.

Ja sinu kogudusse tulnu käest ei tohi sina teps mitte küsida, mis tema nimi on ja kuidas tema käsi käib ja kuidas ta sinu koguduse juurde jõudis, sest siis hakkab ta veel liiga palju tahtma ja rikub sinu isiklikku ruumi. Kui neil midagi vaja on, küll nad tulevad ja küsivad, sest neil on ka enestel suud peas ja sina ei pea teps mitte kulutama aega kellegi peale, kui tema just mõni kuulus ja tuntud inimene ei ole.

Ja ära unusta, et õndsad on kriitilised ja küünilised meelett, sest nende päralt on taevariik.

Sina pead kindel olema, et inglid taevaski vaatavad sinu peale imetelles, kuidas sa oma eluga paremini hakkama saad kui teised, ja kui ingliväed vaid saaksid, võtaksid nad sinult meelsasti õpetussõnu vastu, sest et nemad sinu kalliskivile sarnast olemust imetlevad.

Sina ei tohi siis teps mitte oma pärleid visata sigade ette ega minna vääririte inimeste juurde, kes sinu kingapaelu ei ole väärt siduma!”

Tõlner ja variser.

Päris nii ei ole evangeeliumitesse siiski kirja pandud.

Päriselt aga kohtab meie kogudustes sellist suhtumist ligimestesse ja omaenda koguduste teistesse liikmetessegi. Millised oleme meie, eestlastest õigeusklikud, ligimestena?

Muidugi pean selle küsimuse esitama ka iseendale. Eelkõige iseendale, sest nii sageli olen suhtunud inimestesse enda ümber just sellise kõverpeegli kaudu, nagu olen täna esile mananud.

Peame jutlusi, loeme suurte teoloogide arutlusi Kolmainu Jumala olemuse ja inimese pääsemise teemadel, ent sageli jäävad meie arutlused sinna paika, mille kohta Kristuski ütleb, et Tema Isa laps on see, kes teeb Isa tahtmist, mitte ükski ei räägi sellest, kuidas ta varsti hakkab tegema usukangelastegusid.

Kristus Jeesus on meile andnud misjonikäsu minna ja kuulutada. Minna ja kuulutada saab mitmel moel. Saab, näiteks, tegeleda omaenda imetlemise mahasilumisega, sest inimeses, kes enda langenud loomust ei

Detail ikoonist Tõlner ja variser.

parenta, ega oma langenud loomuse tõttu ülearenenud enesehinnangut ei taltsuta, ei ole ruumi Jumala Poja jaoks. Nii võib inimene, näiteks, Poolas turistina, osta endale koibade otsa paavsti pildiga sokid, aga tema jalad viivad teda ikka patu poole, kui kaptenisillal – peas ja südames – on rooli juures saatan oma edevuses ja hukatuslikkuses. Mida sa siis lähed ja kuulutad ...

Kristus Jeesus on andnud käsu minna ja näidata, et me oleme tema jüngrid armastuses meie keskel. See on ületamatult raske ülesanne. Tänapäevases olukorras ei suuda Kristuse rajatud Kirik võistelda sektantlusega, mis panustab meelelahutusele, mille järele inimesed nii maiad on. Ühes asjas on sektantlus õigeuskirikule silmad aga kõvasti ette teinud: oskuses inimesest hoolida, või jätta vähemat mulje, et nende juures võetakse inimene vastu.

Räägin seda seepärast, et soomeugrilastest õigeusklike seas nii siin- kui sealpool Soome lahte on täheldatav nukker tendents ajada omavahel sassi Kogudus, mis on rajatud pääsemiseks hingedele, ja „padjaklubi”, kuhu kuuluvad, enda arvates, väljavalitud, ja kelle kiitus ning heatahtlikkus tuleb ühel või teisel moel välja teenida.

Oleme oma loomult omaette hoidvad. Ega seda saa meile väga süüks panna, sest ilmselt mängivad siin rolli nii ajalooline mälu kui ka geneetiline soodumus. Võis siis mõlemad korraga. Kui aga räägime meeleparandusest, millele kutsub meid Kristuse Kirik iga päev, siis heebreakeelne mõiste *shuv* kõlbab ka kirjeldamiseks müüride maha lõhkumist.

Ja neid müüre meie sees on palju: peame õppima elama oma lapsepõlvetaaga ja noore-aa ajast jäänud jälgedega. Peame õppima hakkamasaamist ilma tänapäevase esoteerika ja horoskoopideta, lausujate juures käimiseta ja eelkõige ilma oma uhkusega, mis tahab tõsta meie enda arusaamist tõusta kõrgemale sellest, mida räägivad meile Sõna ja pärimus.

Me oleme Kristusesse ristitud ja Kristusega ehitatud. Sellesse valguserüüsse ja päästerõivasse suhtume aga häbenemisega. Ajal, mil on soositud kõikvõimalik enesereklaam ja enese mahamüümine turul, mida veel vana kombe kohaselt „eluks” nimetatakse, peab meis olema rohkem julgust ja tahet murda tõkkeid enda sees. See on parim ohver, mida õigeusklik võib Issandale tuua.

Elame ajal, mil Eelkäijalt Johanneselt küsitaks tema kuulutuse peale teha siledaks Issanda tee, millise ülikooli juures on ta sellel teemal väitekirja kaitsnud, aga üks õigeusklik peab ka täna tulema Kristuse juurde päevavalges, pelgamata, mida inimesed sellest mõtlevad. Peab võtma Kristuse käest kinni ja minema temaga sinna, kuhu Kristus läheb. Kodutute, haigete, näljaste, ahelaisse pandute juurde. „Padjaklubis” teed juures ja keelt sügades nende arvel, keda parasjagu

seltskonnas ei ole, me müüre ei lõhu, vaid ehitame need enda ja Issanda vahele veel kõrgemaks ja paksemaks.

Jumal ise tuli „mugavustsoonist” välja, et meie pärast kannatada. Ta tuli meie juurde, et meil oleks Elu. Meil on ülesanne jagada seda rõõmu maailmaga.

Ega me saagi praegusel ajal rahvamasse meie kirikutesse. Kas on vajagi? Kirjanik Nabokov on öelnud õigesti: „Jumala juurde ei tulda ekskursionibussiga. Jumala juurde jõuavad üksikud rändurid.” Nii on ju olnud läbi aegade ja ajastute.

Sellised rändurid oleme, ilmselt, ka meie olnud. Kristus on meid oma lauda kutsunud ega pane pahaks, kui me sinna teisigi toome. Tema eelarve ei ole piiratud, Exceeli tabel ei kärbi Kuningriigi ressursse.

Meie enda pääsemine sõltub sellest, kuidas kohtleme inimesi, kelle Jumal Isa meie eluteele saadab.

Püha Eelkäija Ristija Johannes. Fresko. 12. sajand. Studenica õigeusu klooster Serbias.

Jumalasünnitaja uinumine

Preester Kristian Akselbergi järgi

Täna tähistame Jumalaema uinumise ja ihuliku taevaminemise püha, mida sageli nimetatakse suviseks paasapühaks. Johannese evangeeliumis näeme, et pärast Issanda ristilöömist võttis Kristuse armastatud jünger Johannes „[püha neitsi Maarja] enda juurde” (Jh 19:27). Uinumise lugu algab siis apostel Johannese majas Jeruusalemmas. Kui Jumalaema oli jõudnud oma maise elu lõppu, tuli peaingel Kaabriel tema juurde ja teatas talle, et kolme päeva pärast võtab Issand ta enese juurde. Samal ajal tõi Püha Vaim Jeruusalemma kõik apostlid peale ühe – kõik need, kes kuulustööle üle maailma laiali, Euroopas, Aafrikas ja Aasias. Kohal polnud ainult apostel Toomast, kes oli siis Indias. Seetõttu on tänase püha ikoonil apostlid, kes seisavad Jumalaema surivoodi ümber. Samal pühakujul näeme ka Issandat, kes hoiab süles väikest lapsukest, see tähendab Tema Ema hinge. Kui inimene sureb, saadavad inglid teatavasti tema hinge selle puhkepaika. Kuid ükski ingel poleks olnud vääriline saatma sel teekonnal teda, kes on ülem kui keerubid ja palju aulisem kui seeravid! Pühast Neitsist oli Jumala Sõna sünnitades saanud Jumalaema ning ta on kõrgem kui iga ingel ja iga teine loodud olend. Seepärast võis vaid Issand ise saata tema hinge paradiisi. Pärast tema ihulikkude surma – st hinge lahkumist kehast – pandi Maarja ihu hauakambrisse, mis on Jeruusalemmas tänini palverännaku kohaks. Kolme päeva pärast saabus Jeruusalemma ka apostel Toomas ja kõik kaksteist apostlit läksid koos hauda, et Toomas saaks püha Jumalaemaga hüvasti jätta. Aga haud

oli tühi. Tühi, sest Neitsi ihu oli üles tõusnud – tema hing ühendati uuesti kehaga – ja võeti taevasse.

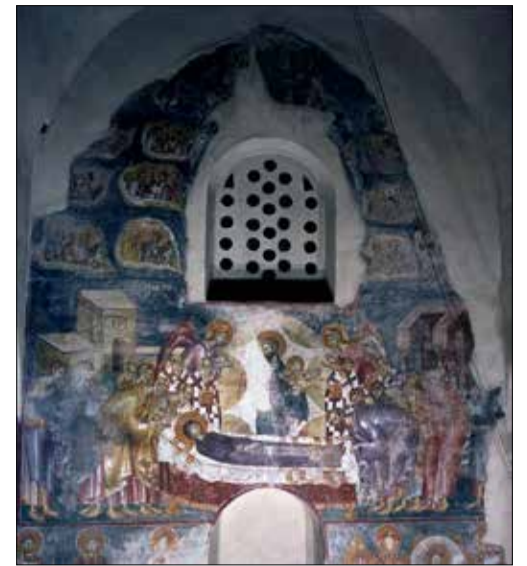
Seda õpetab meile õigeusu kiriku püha Pärimus. On ütlematagi selge, et me ei leia neid üksikasju Pühakirjast, sest need sündmused leidsid aset kaua pärast neljas evangeeliumis ja teistes Uue Testamendi raamatutes kirjeldatud sündmusi. Mõni võib aga küsida, miks valis kirik sellel suurel Jumalaema pühal lugemiseks evangeeliumikoha, millel pole mitte vahepeetud seost uinumise ja isegi sellise, milles püha Neitsi üldse ei esine. Maarja, keda just kuulsime evangeeliumilugemises, ei ole Jumalasünnitaja, vaid Marta õde. Sama evangeeliumi kirjakohta loetakse teistegi Jumalaema pühadel. Miks me siis loeme just seda pühakirjalõiku, mis esmapilgul võib tunduda asjasse mittepuutuv? Muidugi näeme lugemise teises osas, mis pärineb juba järgmisest peatükist, üht naist hüüdmast: „Õnnis on ihu, mis sind on kandnud, ja rinnad, mida sa oled imenud!” (Lk 11:27), aga ka siin ei viita Issand vastates otseselt oma Emale, vaid üleüldse neile, kes kuulevad ja järgivad Jumala sõna.

Miks ei valinud kirik tänaseks jumalikuks liturgiaks mõnd kirjakohta, mis on otseselt Maarjaga seotud? Arvata võib, et kirik soovib siin rõhutada Neitsi inimlikkust. Peame silmas seda, et kõike, mida ütleme püha Neitsi Maarja austamiseks, ei ütlemme vaid sellepärast, et ta on Jumalaema – Jumal ei valinud lihtsalt mõnda tüdrukut ja nüüd me austame seda tüdrukut Tema valiku tõttu. Vastupidi, Jumal valis ta just seetõttu, et Maarjal oli voorusi ja vaimseid võimeid, mida oli vaja, et temast saaks Jumalaema. Püha Neitsi oli enam kui keegi

teine inimene maailmas mõistnud, et „tarris on vaid üht”, ja „Maarja on valinud hea osa” (vrd Luuka 10:42). Teisisõnu, tänane evangeelium kirjeldab, hoolimata asjaolust, et see ei viita otseselt Maarjale, voorusi, mille kaudu temast sai Jumalaema. Seega, kui naine hüüab: „Õnnis on ihu, mis sind on kandnud, ja rinnad, mida sa oled imenud!”, siis Issanda vastus – „Õndsad on need, kes Jumala sõna kuulevad ja seda järgivad” – ei tähenda, et kes iganes kuuleb Jumala sõna, on võrdne Tema Emaga. Mitte mingil juhul! See tähendab, et Neitsi Maarja, enam kui kõik teised, kuulis Jumala sõna ja, hoides seda sõna oma südames, sai oma ihus kanda aegadeelset Jumala Sõna. Teisisõnu, Jumalaema omandas inimesena, inimkonna liikmena voorused – usu, alandlikkuse, armastuse –, vältis igat patust tegu ja sai talle pandud sõnulseletamatu töö vääriliseks.

Täna me ei tähista lihtsalt üht sündmust neitsi Maarja elus, vaid tähistame ka meie kõigi päästmist. Kui Kristus tõusis surnuist üles, avas ta ülestõusmise ukseid kogu inimkonnale, igale inimesele. Ja Jumalaema ülestõusmisega on meil tõend selle töötuse tõekssaamisest.

Jumalaema, kes on praegu kõrgem kui kogu Jumala loodu, ei ole väljaspool inimkonda, vaid kuulub meie hulka. Seda näitab nii tänane evangeeliumilugemine kui ka asjaolu, et vaatamata sellele, et me usume tema taevaminemisse, keskendume täna tema uinumisele. Jumalaema ülestõusmine on tõend üldisest ülestõusmisest ja meid kõiki ootavast igavesest elust ning seetõttu võime tänast püha liialdamata nimetada suviseks paasaks.

Jumalaema uinumine. Fresko. 12. sajand. Serbia.

Detail freskost.

Täna pühitseme kõik seda päeva, kogu inimsugu peab pidu. Palugem, et meie Emand juhiks meid oma eeskujuga, hoiaks meid oma armastusega ja paluks lakkamatult oma Poega, et meie tulevane ülestõusmine oleks ülestõusmine elule, mitte kohutumõistmisele.

See imekaunis fresko (seinamaal), Jumalaema uinumise ikoon, asub Serbias, 12. sajandil ehitatud Studenica õigeusu kloostris, mis asub Serbia keskosas Kraljevost 39 kilomeetrit edelas ja 40,9 kilomeetrit Ivanjicast idas. See on üks suuremaid ja rikkamaid serblaste õigeusu kloostrid. Keskaegse serblaste riigi rajaja Stefan Esmakroonitud (Stefan the First-Crowned; Stefan Nemanja) rajas kloostri 1190. aastal. Vikipeedia.

Palvest

Püha Katounakia Efraim

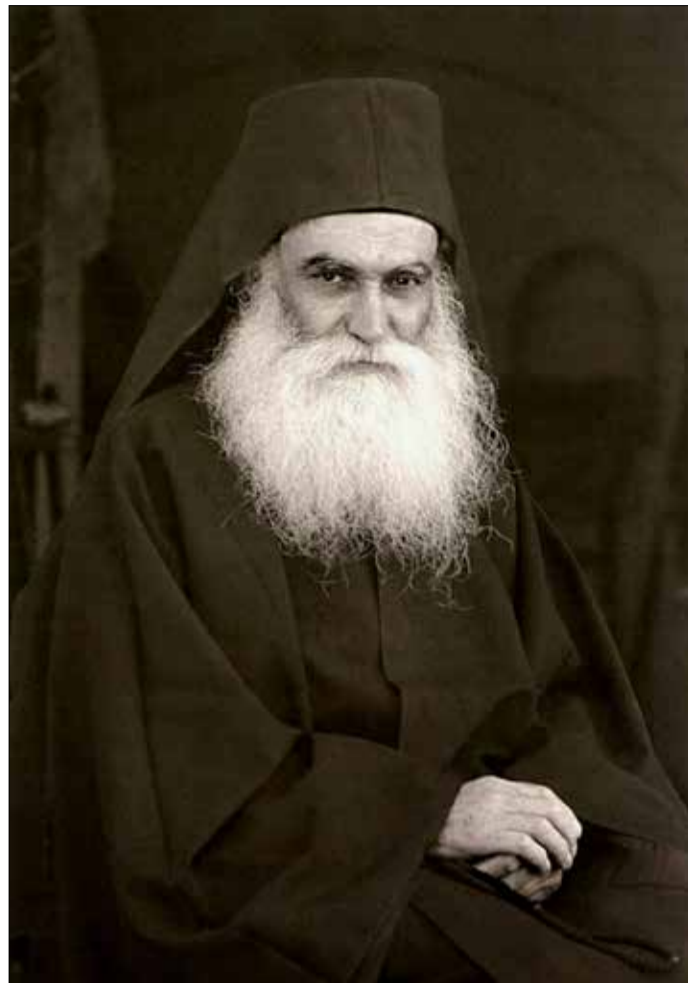
„Palve kaudu avaldame armastust ja jumalikkude igatsust Jumala järele”.

Palve kaudu avaldame eelkõige soovi armastada oma Issandat Jeesust Kristust. Eriti juhul, kui meie igapäevane soov on hoida rahulikku ja püsivat suhtlust Jumalinimese Jeesuse Kristusega.

Kui see on nii, siis Tema püha nimi on püsivalt meie huultel, kui me õrnusega lausume palvet „Issand Jeesus Kristus, heida armu minu peale!”.

Püha Johannes Redelikirjutaja ütleb palve kohta, et palvega võib võita vaenlase, keda sa hoiad vihaga oma hinges.

Lõpetuseks, jätke meelde see, mida evangelist püha Johannes ütleb meile oma esimese kirja 4. peatüki 1., 4. ja 6. salmis: „Armsad, ärge usaldage iga vaimu, vaid katsuge vaimud läbi, kas nad on Jumalast, sest palju valeprohveteid on läinud välja maailma (1)... Teie, lapsed, olete Jumalast ja olete nad ära võitnud, sest see, kes on teis, on suurem sellest, kes on maailmas (4)... Meie oleme Jumalast; kes on Jumala ära tundnud, see kuulab meid. Kes ei ole Jumalast, ei kuula meid. Sellest me tunne- me ära tõe vaimu ja eksituse vaimu (6)”.

Vaga Katounakia Efraim ja Simonopetra kloostri eelmine iguunen, vanake Emilian († 2019).

Isa kiri pojale

Mu poeg!

Kui Sa ühel päeval näed, et ma olen vanaks jäänud, et ma enam ei söö korralikult, et ma ei saa enam ennast ise riidesse panna, siis ole minuga kannatlik. Pea meeles, et mul võttis palju aega Sulle häid kombeid õpetada.

Kui ma kordan ühte ja sama juttu mitu korda, siis ära katkesta mind, vaid kuula. Kui Sa olid väike, siis ma lugesin õhtuti Sulle magaminekul ühte ja sama juttu.

Kui ma ei taha enam ennast pesta, siis ära pahanda ja palun tee nii, et ma ei tunneks selle pärast häbi. Meenuta, kuidas mina Sind väiksenäna taga ajasin, kui Sa tõid ettekäändeks kõiksugu vabandusi, et mitte pesema minna.

Kui Sa näed, et ma ei oska uut tehnoloogiat kasutada, siis anna mulle aega selle õppimiseks ja ära mõista mind pilgates hukka. Mina õpetasin Sulle kannatlikult tähti ja lugemist.

Kui ma ei suuda meenutada, mida ma täpselt öelda tahtsin või kui ma kaotan oma mõttejärje, siis anna mulle aega, et ma saaksin õiged sõnad otsida, et lause lõpetada, ning kui ma ei suuda seda, siis ära vihasta. Minu sõnad ei ole kõige tähtsamad, vaid see, et ma saan olla koos Sinuga, Sinu lähedal ja et Sul on aega minu kuulamiseks.

Kui mu jalad on väsinud ja rasked kui sangpommid ning ma ei saa korralikult käia, siis aita mind oma suurte kätega nõnda, nagu mina tegin, kui Sa olid väike ja tegid oma esimesi samme.

Kui ma ütlen, et ma tahaksin surra, siis ära pahanda selle üle. Ühel päeval saad minu sõnade tähendusest aru. Püüa mõista, et minu vanuses me ei ela, vaid proovime elus olla. Ühel päeval mõistad, et vaatamata minu vigadele soovisin ma Sulle alati kõike kõige paremat.

Aita mul veeta mu viimased elupäevad armastuses ja kannatlikkuses.

Ma armastan Sind, mu laps!

(tekst lehelt evangelismostheotokou.gr)

Mõni lehekene minu päevaraamatust

Eesti piiskop Platon

Toimetuselt

Mälestasime püha piiskopmärter Platonit viis aastat tagasi suure pidulikkusega. Kuid teda, meie kiriku suurt võitlejat ja taevast eestkostjat, pole kunagi liiga palju veel meelde tule-tada. Seepärast avaldame järjejutuna tema päevaraamatu, mis ilmus esimest korda 1924. aasta Uues Elus. Kirjaviisi, peale mõne trüki-vea jm vähema üksikasja, on muutmata.

Hiljuti kadunud piiskopi aegset Sinodi arhiivi lehitsedes sattus kätte alamal seisev kirjatöö, mis Uuele Elule määratud. Pühaliku tundega aseta-me selle kui kalli mälestuse unustamata ülem-karjase poolt lehte. Loe, armas kaasvõitleja, neid püha ja prohvetlikke sõnu. On ju see kirjatöö üks tähtsam dokument kadunud piiskopilt, nähtavas-ti tema viimane kirjatöö. Uus Elu 1924.

1. Kui 1917. aasta suvel Riia piiskopkonna saadikud esimest korda mind ametlikult tulid kutsuma Eesti piiskopi tooli vastu võtta ja luba palusid eelseisval piiskop-konna täiskogul mind tema peale valida, oli mu süda täis kahtlust ja umbusaldust. Ma teadsin kodumaa seisust, ka tema õige-usu kiriklikku elu: pealegi võis ära arvata, mis meie maal sõja tõttu edaspidi sünnib: kurbust, raskust oli oodata küllalt. Teisest küljest, pealinnas olin kindla koha peal, kus ma noorest põlvest teenisin 23 aastat, minu silma all üles kasvanud kiriku ja kirikumaja varju all, kuhu olid koondatud kõik meie kihelkonna asutused, kus, õi-gust ütelda, kaks kihelkonda oli (eesti kõr-val ka vene oma): kõik teenistuse töö ja elu sisseseade oli minu ajal maksma pandud: kandis, Jumalale tänu, vilja; oli kui mesipuu, mis hommikust õhtuni täis lii-kumist ja elu. Pääle selle, pealinnas terve rida tööalasi, mitte sunduse teel ehk amet-liku ilu nimetusel määratud, vaid seltskon-dade ja kõige pealinna piiskopkonna usal-dusvalimiste teel saadud, sellepärast ka südamele kallid; viimaks, väga huvitav ja

õnnestunud ettevõtte – kõige Venemaa kiriku küünalde tegemise ühinemine, mille teostamiseks korda läks nii väljamaal kui siseriigis kindlat organisatsiooni luua, mis kiriku hariduse- ja heategeva-asutustele suurt kasu tõi – ka siin oli ja sai praegugi oma osa meeldivat tööd tehtud... Kõigest sellest lahkuda oli väga raske. Tõusis ise-gi küsimus, kus võin ma suurema kasuga tööd teha? Kas ennast kodumaa saatuse voolude, tema tormi ja maru kätte anda, et kui tarvis oma rahvaga kas hukka minna, või jääda selle juure, mis käes – mis selge ja kindel? Tulid meelde Önnistegija sõnad kogudusest: „kes kogudust ei kuule...” Jah, koguduse sõnas peab vahest mõistma ära tunda Jumala häält. Saadikud said vastuseks: „Kui kodukogudus mind valib ja kutsub, ma ei tohiks vastu panna: olgu see mulle kui Jumala käsk.” Augustikuu Riia piiskopkonna täiskogul olin ühel häälel valitud, ja pidin oma elu saatuse vastu võtma.

Septembrikuus kutsuti mind valimise pu-hul Moskva, kus sel ajal kõik ülem kirikuvalitsus Soboril [kirikukogul] koos oli. Minu poolt ettepanud tingimine, et ma igatahes kodumaale jään, ka siis, kui vaen-lane peaks teda oma alla võtma, leiti vastu-võtmata olevat. Nõueti, et piiskop, kellele uued võimud liiga võivad teha ja tema au puudutada, peab vaenlaste eest sisemaale minema. Ma ei olnud nõus rahvast vaen-laste tulekul maha jätma ja asi jäi katki. Ot-sustati, et parem Eesti piiskop pärast sõda ametisse pühitseda, kui kõik rahule jääb.

Novembrikuus, kui patriarh Tihon trooni peale astus, puutus tema kätte muuseum Eesti piiskopi tooli asjandus. Kõrge isa oli teist arvamist piiskopi jäämise kohta vaen-lase tulekul. Samal ajal tuli meie maalt tungiv palvekiri, et asjaolude segadusel piiskopi viibimine maal tingimata tarvi-lik on. Olin jälle väljakutsutud Moskva. Mõni päev enne seda valiti Riia ülempiis-kop Joann Rjāsani linna, ja ta võttis vali-mise vastu. Minu asjad läksid nüüd ruttu. Ametlik asjaajamine lõppes detsembri keskel; olin kinnitud Eesti piiskopiks. 23. detsembril võeti mind mungaseisuse, mille puhul ma uue nime sain „Platon”, ja peale jõulu, 31. detsembril 1917 aastal oli määratud ametisse pühitsemine, Tallinnas, Toompea kirikus, – Kalevi kalmukünkal, millest Uus Elus nr 1 jutustud.

Esmalt oli ma nimetus, nagu öeldud, kõigi Eesti koguduste peale Baltimaal. Riias pidi olema ise peapiiskop, kelle alla käisid kõik vene ja läti kogudused, kelle alla ka mõned Eesti piiskopkonna asjatalitused jäeti. Riia linn ja suurem osa Lätimaad olid tol korral sakslastest ära võetud. Senna määratud piiskopid Makarij* ja Joosep ei tulnudki Baltimaale ja ütlesid ametist lahti. Minu ameti võimupiirid olid ka selgumata. Ka-vatseti mulle anda ameti „instruktsioon” ehk juhatus; korraldus jäi aga kinnitamata; ja et peale ametisse pühitsemist mul teda tingimata tarvis oli, pidin Moskva järele sõitma, seda enam, et seal mõne päeva järel üleriikline kiriku küünalde tehas-ühi-

Pärast liturgiat Suure-Jaanis 1918. a.

suse kongress pidi kokku tulema, millest osa võtta oli mul kui revidendil tingimata vaja. Nii lahkusin Tallinnast kolmekunin-ga pühal, peale teenistuste.

Ülipühitsetud patriarh võttis mind väga ar-mulikult vastu. Enam kui pool tundi vestis ta juttu, kõigist tolleaegsetest Balti välis-test ja kirikuoludest järele küsides. Said ka kõiksuguseid tulevikku võimalused järele kaalutud. Viimaks kuulutas mulle kõrge isa, et püha Sinod soovib mind piisko-piks üle Baltimaa panna, ja parem oleks, kui ma otse Riia piiskopi nime võtaks. Raske oli mul püha isale vastu rääkida, aga teisiti ma ei võinud. Ma seletasin, et olen uut kitsast eluteed ainsalt oma sugu-rahva pärast ette võtnud, et kõrgem amet ja nimi mind ei meelita, seda enam, et ma läti rahvast nende keele oskamatusse pärast mitte ei looda nii teenida kui suguvendi, ja parem jääks ma eestlastele kas Riiga abi-piiskopina, aga lahkuda sealt rajalt, kuhu astunud olen, ma ei suuda. Uus isa andis armulikult järele, tõendades, et mind jäe-takse Eesti piiskopiks, aga peale Eestimaa, tulevad siiski kõik läti ja vene kogudused, ja ajuti saab see kord maksma, kuni sõda lõpeb ja Balti poliitilised olud kujunevad. Nende tõttu otsustakse omal ajal õigeusu koguduse valitsus ja seada meie maal. Selles mõttes sain mina paar päeva hiljem Sinodi kirjaliku käsu, ja sel põhjal seisan tänapäevani. Patriarhile oli mul õnn veel 4 korda esineda ja temaga juttu vesta. Mind valiti ülevalnimetud üleriiklike ühisuste kongressi esimeheks; kongress oli tormili-ne (temast võtsid osa ka tööliste esitajad); patriarh soovis igapäev teateid saada tema tööd, mida mina kui esimees täitma pidin. Peaaegu igakord veeris jutt Balti olude poole. Jumalaga jätmisel sain püha õnnistust ja heaksarvamist, kui üksikuks jään, teha kõike, mis õigeusu kasu nõuab, üksnes Jumala sõna, kirikuseadusi ja oma südametunnistust arvesse võttes.

Küünlapäeval – 2./15. veebruaril, jõudsin ilma suurema vaevata Tallinna, kus mu asupaik pidi olema. Tähtsam asi, mis meil piiskopkonna täiskogu. Esmalt, nagu seda Uus Elu nr 1 lugeda, pidivad täiskogust ainumalt eesti koguduste ehitajad osa võtma. Aga kui minu valitsuse alla kõik

Baltimaa sai, andis patriarh ja iseäranis metropoliit Agafangel, endine Riia ülempiiskop, nõu, täiskogu üleüldiseks muuta. Koosolek oli määratud 9.–10. veebruari peale Tartus. Eeltööd – ettekanded, kavat-sused – olid valmis, kutsekirjad aegsasti välja saadetud. Kuid poliitiline õhkkond muutus päev päevalt ikka tumedamaks. Kui selgeks sai, et pööre kindel ja et näh-tavasti meie saadikud jõuavad küll kokku tulla, aga kas koju tagasi saavad, on tead-mata, andis ajutine piiskopkonna nõukogu, kes teadmatutes oli, kus sel ajal piiskop viibib (olin teel), käsu – täiskogu peab eda-si lükatud saama. See samm oli väga olu-kohane, sest muidu oleks saadikud, ja nen-de hulgas suurem osa meie maa preestrid, pikaks ajaks Tartu kinni ja hädasse jääma.

Tallinnas, nädal enne täiskogu, läksid lood nii marukaks, et väljapääsemine linnast raudteega võimatu oli. Ei lastud mind Tal-linnast välja, ja nõnda – enamlaste mine-kut ja sakslaste tulekut pidin ma Tallinnas üle elama.

Ametitalitusi sel lühikesel ajal ei jaksanud palju toime panna. Kirjad, mis kogunud, õiendasin ära, panin posti peale, aga paljud neist kadusid, muidugi posti olude muutusel.

12.–25. veebruaril 1918. aastal olid saks-lased Tallinnas. Esialgu olime kõik kui sõ-javangid, ilma liikumise ja kirjavahetuse võimaluseta, pärastpoole võis pisut hinge tõmmata. Venemaast saime täiesti lahuta-tud. Hakkas okupatsiooni aeg. Ta on kui iseäralik nüüd läbielatud ja lõppenud ajajärk meie kiriku elus. Maksab temast eraldi juttu teha. Ja seda lubage täita lähemas numbris. (Järgneb)

* Makari (Sevuševi)(?) vastu, kelle kuri kuul-sus ka meie maale ulatas, saatis Tartus asuv Riia piiskopkonna nõukogu ägeda protesti, mil-le kätte saamise puhul patriarh oli küll kadunud professor Kaelasega esiti kärkinud, pärast aga asja siiski muutnud, kui selgus, et Makari kohtu all oli. Joosepit oodeti Tartu kuni jõuluni, kuid Peterburist pööras see mees tagasi.

Armastuse juured / Истоки любви

Püha Makaari Egiptusest hakkas erakuks umbes aastal 330 pärast Kristust. Tasapisi kogunes tema ümber tuhandeid inimesi, et osa saada tema õpetustest. Ta jagas õpetust lakkamatu külalistevooga Egiptusest, kes kõik soovisid tunda püha Makaari armastust nende vastu. Tema kuulsus levis üle kogu maa.

Ühel päeval tulid Makaariga kohtuma palverändurid. Neil oli külakostiks kaasas suur korvitäis lõhnavaid viinamarju. Külalised jäid pikaks ajaks Makaariga juttu rääkima. Lõpuks, juba lahkudes, pakkusid nad korvi pühale isale. „See on sulle! Me teame, kui väga sa viinamarju armastad. Palun võta need omale.” Makaari tänas neid kingi eest ja saatis külalised küla piirile. Tema tagasihoidlikus vaeses majakeses ilutses nüüd suur uhke viinamarjakorv, haruldus selles kõrbes.

„Need paistavad väga isuäratavad,” mõtles pühak endamisi, ja kavatses maiustama asuda. Korvi poole sirutudes nägi ta aknast teisi munki ning kurbus valdas teda.

„Ei ole aus, et ma hoian neid viinamarju ainult endale,” mõtles ta. Seda enam, et teistel pole midagi. „Ma pakun neid vilju isa Peetrile, tema on meist kõige vanem ja need kindlasti meeldivad talle.” Mõeldud, tehtud.

„Vaata, isa,” lausus Makaari isa Peetrile naeratades. „Mulle toodi viinamarju, ma tean, kui väga need sulle meeldivad. Olgu rahu sinuga, need on sulle.”

„Suur tänu, kallid vend,” vastas vanake, „Jumal õnnistagu sind.” Kui Makaari oli lahkunud, võttis vanake ühe viinamarja.

Seejärel mõtles ta endamisi: „Oh, aga teised isad pole viinamarju ju saanud, ma

tean, et isa Issidor armastab neid väga.” Ta pani viinamarja tagasi, võttis korvi kätte ning läks teisi otsima.

„Makaari andis mulle need viinamarjad. Olgu rahu sinuga, võta need endale, ma tean, kui väga sa neid armastad.”

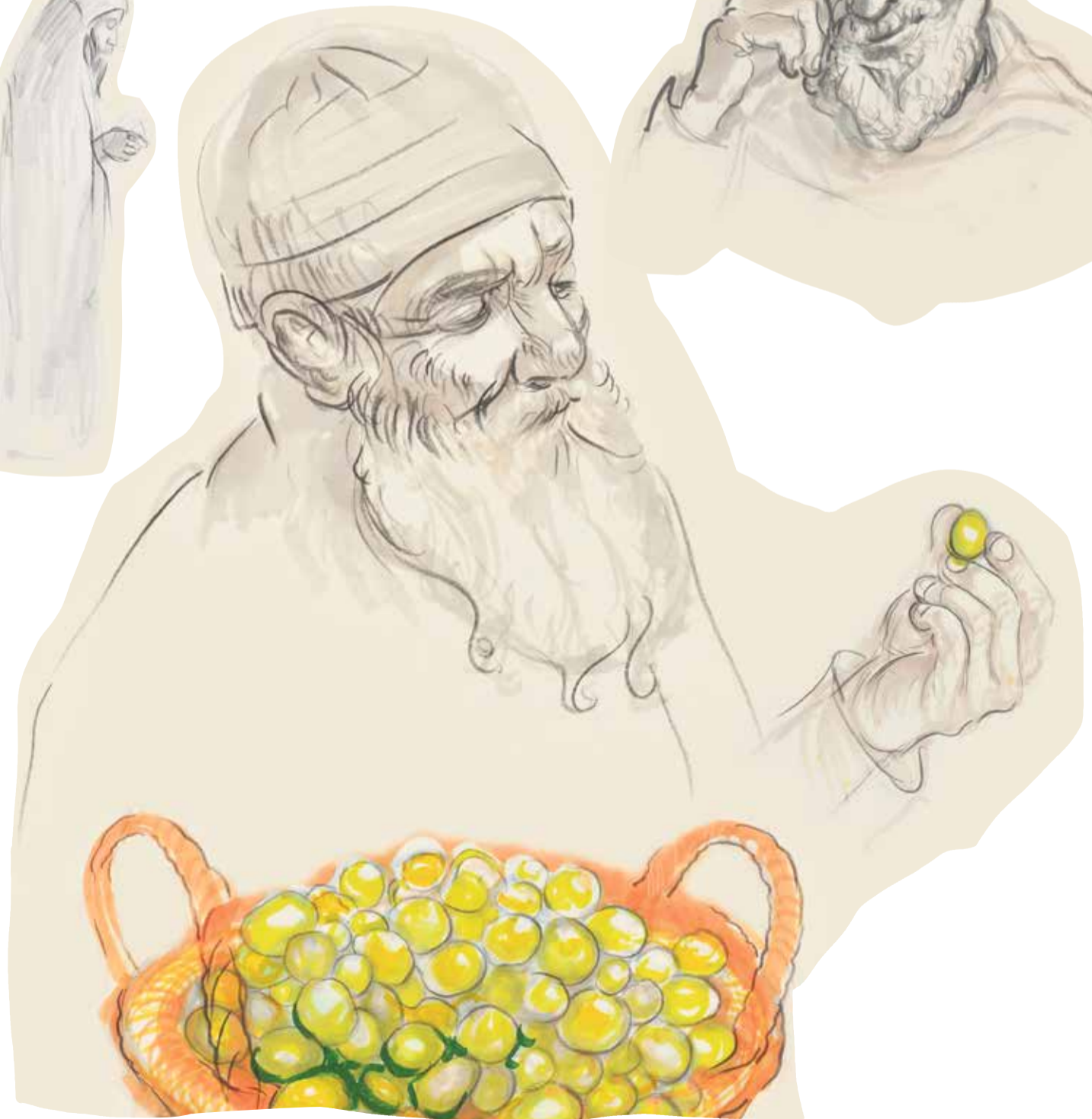
Isa Issidor vastas: „Jumal õnnistagu sind.” Kuid ega ka isake Issidor jätnud viinamarjakorvi endale. Ta mõtiskles: „Ei ole aus, et ma mina üksi nendest rõõmu tunnen.” Ta läks ja andis korvi ühele teisele mungale. Ka too munk tegi täpselt samuti ja nõnda ka järgmine, ilma et korvist oleks marjagi võetud: igaüks arvas, et teisel oleks neid marju rohkem vaja kui tal endal. Õhtuks oli viinamarjakorv jõudnud ühe munga kätte, kelle arvates oluks patt neid marju endale hoida. „Ma tean kedagi, kellele teeks see korv palju rõõmu,” ja ta läks viinamarjadega püha Makaari juurde.

„Isa, ma tean, kui väga sulle viinamarjad meeldivad, see kink on täpselt sulle. Olgu rahu sinuga, ma annan selle korvi sulle.”

Kui Makaari nägi uuesti korvi, mis oli jätkuvalt viinamarju täis, tänas ta Jumalat, et tänu Temale elasid eraklas mungad, kes on täis armastust ja heatahtlikkust. Kui tema juurde tuldi õnnistust saama, andis ta kaugele tulnud külalistele viinamarjakorvi ja sõnas: „Võtke, mu lapsed, need armastuse viinamarjad. Need on maailma kõige magusamad marjad.”

Seejärel jutustas ta neile kogu loo.

Tõlge kreeka keelsest jutustusest lastele.

Преподобный Макарий Египетский стал отшельником около 330 года нашей эры. Постепенно вокруг него стали собираться тысячи людей, чтобы послушать его поучения. К нему непрерывным потоком шли люди из Египта, жаждущие ощутить на себе любовь преподобного Макария. Слава о нем распространилась по всей стране.

Однажды к Макарию пришли паломники с большой корзиной винограда в качестве угощения. После разговора с Макарием они поднесли корзину с виноградом святому отцу. «Это тебе! Мы знаем, как сильно ты любишь виноград. Пожалуйста, прими его». Макарий поблагодарил паломников за угощение и проводил их в путь. В его скромном жилище теперь красовалась корзина с виноградом, – большая редкость в этой пустынной местности.

«Виноград выглядит очень аппетитно», – подумал про себя святой, собравшись им полакомиться. Когда Макарий уже протянул руку к винограду, то заметил в окне других монахов и подумал: «Будет несправедливо оставить этот виноград только себе, тем более что у других его нет. Лучше я предложу виноград отцу Петру, – он самый старший из нас, и виноград ему нужен больше, чем мне». Сказано – сделано.

«Посмотри, отец», – сказал, улыбаясь, Макарий, придя к Петру. «Мне поднесли виноград, и я знаю, сколь ты его любишь. Поэтому этот виноград я передаю тебе».

«Благодарю тебя, брат! – ответил старец, – да благословит тебя Бог!». Когда Макарий ушел, старец взял одну ягоду и, уже поднеся ее ко рту, подумал: «Ох, у других отцов винограда ведь нет, а я знаю, что отец Исидор его очень любит». Тогда Петр положил ягоду обратно, поднял корзину и пошел к Исидору.

«Мир тебе!» – поприветствовал Петр отца Исидора. «Этот виноград дал мне Макарий. Прими этот дар, ведь ты, насколько я знаю, очень любишь виноград».

Отец Исидор ответил: «Да благословит тебя Господь!». Однако и отец Исидор не оставил себе корзину с виноградом. Он подумал: «Будет несправедливо, если наслаждаться виноградом будут только я». Тогда он пошел и отдал корзину другому монаху. Но и тот, и следующий поступили так же, даже не попробовав ягоды из корзины: каждый подумал о том, что другому эти ягоды понадобятся больше, чем ему. К вечеру корзина с виноградом добралась до монаха, который посчитал грехом оставить виноград у себя. «Я знаю человека, которому эта корзина с виноградом доставит большую радость», – и отправился к преподобному Макарию.

«Отец, я знаю, как ты любишь виноград, поэтому я принес этот подарок тебе. Мир тебе! Прими эту корзину».

Когда Макарий вновь увидел корзину, все еще полную винограда, он поблагодарил Бога за то, что в скиту живут монахи, полные любви и доброжелательности. Когда к нему пришли за благословением, он отдал пришедшим издавна гостям корзину с виноградом и сказал: «Возьмите, дети мои, этот виноград любви! Эти ягоды самые сладкие в мире», – после чего рассказал им эту историю.

*Перевод с греческого
рассказа для детей*

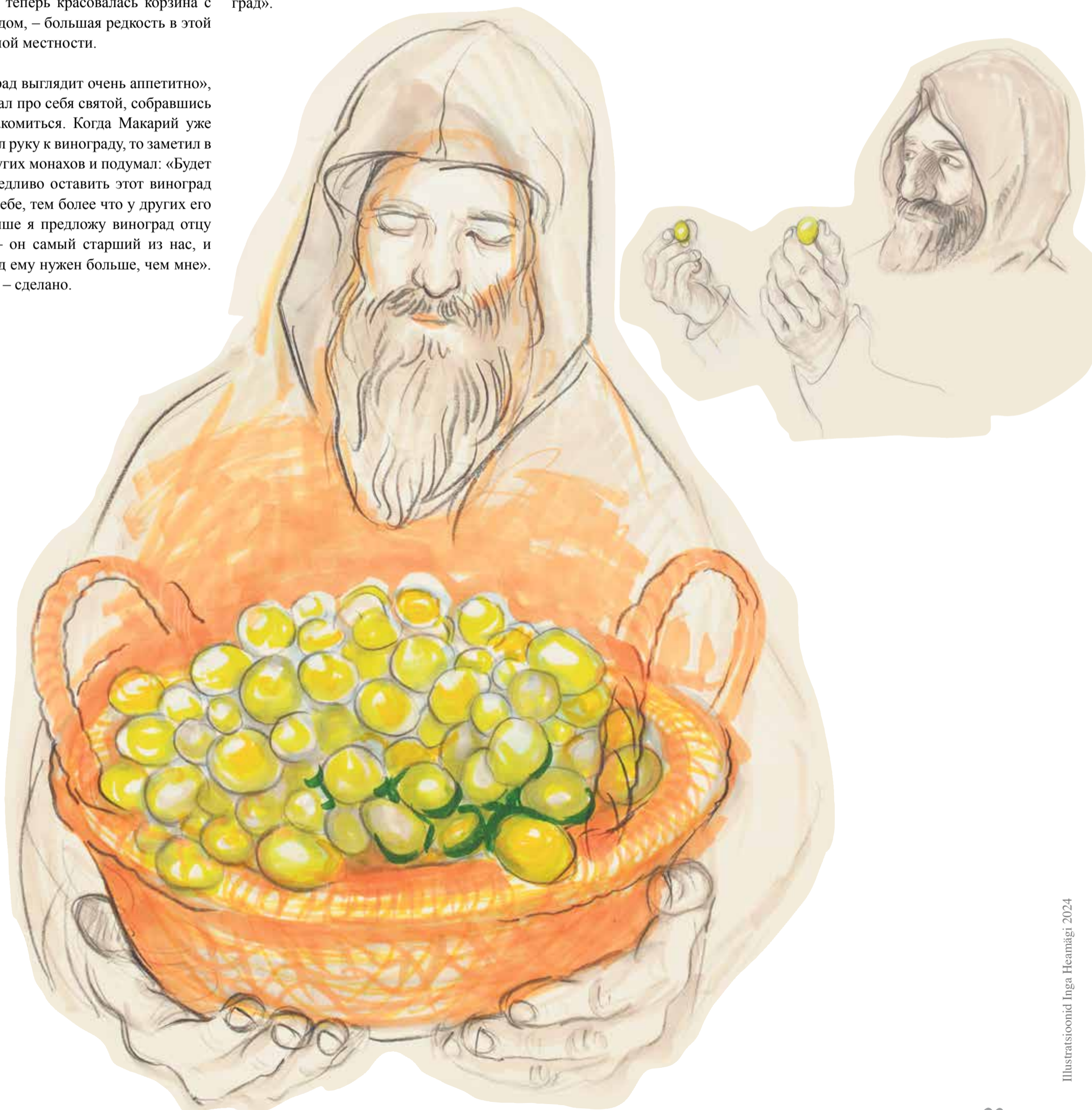

Фото: Геннадий Баранов 2019

Дух истины

нас игнорирует Его, так как у нас нет икон и описаний Его, подобно Христу. Однако Святой Дух упорядочивает все происходящее в мире и особенно – происходящее в жизни церкви. Как заметил Владимир Лосский в своей книге «Мистическое богословие» о будущем (1944, с. 169): «Эта неизвестная божественная Личность, лик которой не предстает в другой ипостаси, проявляется в обожествленных людях, потому что лик Его среди святых».

Православным, как и всем другим христианам, известно, что через пятьдесят дней после Пасхи празднуется Пятидесятница, которая является днем рождения Церкви на земле. В центре внимания этого праздника находится Святой Дух – третья ипостась Святой Троицы. Святой Дух был, есть и пребудет всегда; Святой Дух, столь же почитаемый, сколь Отец и Сын.

Есть два важных момента, отмечающих проявление и явление Святого Духа в мире. О первом из них свидетельствуется в Евангелии от Иоанна (20:19-23), описывающем явление Христа в день своего воскресения, вечером, ученикам, запершимся в доме из страха перед иудеями. О втором – в книге Деяний апостолов, описанном св. Лукой (2:1-4), когда Святой Дух явился в день иудейской Пятидесятницы в виде языков пламени как ученикам, так и прибежавшему на место народу, когда слышался шум с неба, наполнивший весь дом.

С тех пор Святой Дух установил продолжающуюся по сей день новую эру, основанную на любви и истине. Святой Дух приходит к нам, посещает нас, наполняет нас Своим божественным присутствием, Он просвещает наши мысли, освящает наши сердца.

Святой Дух создает, поддерживает и организует церковь как учреждение. Он руководит ею в истине, защищает ее от всех заблуждений и лжеучений; служит защитным валом от всех врагов, стремящихся уничтожить церковь, а также от тех, кто желает исказить или разрушить проповедуемую в Евангелии истину.

Хотя Святой Дух «езде и наполняет все», Он остается сокрытым. Поскольку Он не воплотился, как Христос, для большинства верующих Он остается «великим неизвестным».

Несмотря на то, что мы обращаемся к Нему перед каждой литургией с молитвой «Царю Небесный... прииди и вселися в нас...», значительная часть из

Показателен в этом отношении Покондак о Пятидесятнице: «Егда снизшед языки слия, разделяше языки Вышний, егда же огненные языки раздаяше, в соединении вся призва, и согласно славим Всесвятаго Духа» (Когда сошел Всевышний и языки смешал, Он этим разделял народы; когда же огненные языки раздал, Он к единению всех призвал, и мы согласно славим Всесвятаго Духа). При этом мы можем сказать, что Святой Дух не только ведет нас к совершенству Божьей истины, но также укрепляет и обеспечивает наше причастие с Христом.

Святитель Григорий Нисский (4 век) пишет, что Христос сияет в наших душах под действием Святого Духа, поскольку только Его милость позволяет нам увидеть Господа Иисуса Христа. Святой Дух освещает наше существо и показывает нам в церкви путь к Христу, т.к. именно Он открывает нам путь к встрече с Иисусом и жизни с Ним. Благословение Божественной литургии: «Благодать Господа нашего Иисуса Христа, любовь Бога Отца и общение Святого Духа со всеми вами» ясно показывает нам, что объединяет нас как с Христом, так и друг с другом, т.е. со всеми, кто разделяет с нами это божественное таинство. Иными словами, Святой Дух является носителем причастия, побуждающим нас вести себя так, как говорится в книге Деяний апостолов: мы сообща преломляем в наших храмах хлеб причастия, который есть Тело Христово (ср. Деяния апостолов, 2:46). После причастия, когда Дух Святой даровал нашим сердцам мир и свет, мы каждый день в своих домах с радостью и искренностью в сердце делимся земным хлебом со своими близкими, славя Бога, сообщая обретая вместе с Ним благодать.

Когда Святой Дух вселяется в нас, Он дарует нам истинную веру. Без Него невозможно обрести истинную и живую веру. Каждый человек – образованный и необразованный, богатый и бедный, – если несет в себе Духа Святого, то ощущает в себе необычный и доселе неведомый свет. Более того, Святой Дух создает в его сердце истин-

ную любовь, которая подобна чистому огню, источнику тепла, согревающему все его существо. И вера, и свет подобны корням дерева, из которого произрастают все добрые дела.

Дары веры и любви, исходящие от Святого Духа, велики и могущественны. В руках человека они становятся простыми и соответствующими, чтобы с миром и радостью посвятить себя пути, которым прошел Христос.

Святой Дух защищает человека, чтобы он мог противостоять искушениям мира. Он дарует ему мудрость, причем не только в словах, но и в поступках. Действительно, имеющий Духа Святого всегда найдет время и способ потрудиться ради своего спасения даже среди всех искушений и суевы этого мира.

Человек, не несущий в себе Духа Святого, не ощущает ни истинной радости, ни настоящего покоя. Он не может ощутить настоящий покой, который бы умиротворил его душу. Конечно, иногда он может казаться радостным, но эта радость мимолетна. Иногда он может казаться веселым, но эти мгновения лишены внутреннего смысла и за ними зачастую следует печаль. Иногда кажется, что он живет в мире, но его мир неодолим и в какой-то момент может в нем взорваться, словно граната. Настоящим лекарством от всего этого является получение от Святого Духа дара смирения.

Иисус говорит своим ученикам: «Блаженны милостивые, ибо они помилованы будут. Блаженны чистые сердцем, ибо они Бога узрят. Блаженны миротворцы... Блаженны вы, когда будут поносить вас и гнать и всячески неправедно злословить за Меня. Радуйтесь и веселитесь, ибо велика ваша награда на небесах!» (от Матфея 5:1-12). Словом, побеждает тот, кто действительно смирен во всем, кто не тратит время на то, чтобы возвестить, сколь он порядочен по сравнению с другими. Он просто честен и этой правды ему достаточно. Ничто невозможно без истинного смирения, без нахождения Святого Духа в человеке, ибо только Дух Святой может помочь человеку понять истинное состояние своей души. Только Дух Святой может указать на грехи человека, даже если на первый взгляд все кажется хорошо. Только Он может показать вещи такими, какие они есть на самом деле. Если Святой Дух присутствует в человеке, то каким бы ни был человек, он может сомневаться в своих силах, самоуверенности и добродетелях, подобно описанному в Евангелии блудному сыну. «Отче, – сказал вернувшийся домой блудный сын,

осознав беду, в которую попал, – я согрешил против неба и пред тобою и уже недостойн называться сыном твоим. Прими меня в число наемников твоих!» (от Луки, 15:11-32). Один монах сказал окружающим его людям: «Все спасутся, кроме меня... и будет это из-за моего недостойности». Из этой исповеди мы можем научиться тому, что, преклонив колени перед Христом, мы можем искренне и смиренно покаяться, и уповать только на Него. Продолжим Евангелие от Луки (22-24): отец призвал своих слуг и попросил их устроить большой пир, потому что сын его был мертв и ожил, пропадал и нашелся.

Святой Дух показывает нам, как смолиться Богу, как хранить Его в себе, как просить Его, как сосредоточивать свои мысли только на Нем, о чем просить Его. В церкви все происходит по милости и при посредничестве Святого Духа. И не только в церкви, но и в каждом из нас в отдельности. При этом важно отметить, что в Пятидесятницу Святой Дух в виде огненных языков сошел на каждого из апостолов. Именно на каждого в отдельности, а не на всех сразу, поскольку Он дарует свою благодать каждому в отдельности. Так возникает гармония различий. Так же, как обновляется миропонимание, так и каждый человек обновляется через крещение и покаяние.

Святой Григорий Нисский так описывает деяния Святого Духа: «Дух Святой есть творец храма, превращающий человеческое сердце в свой дом; Он – податель жизни, потому что соединяет нас с источником жизни – Богом. Он совершенствует наше существо, ведя нас к Христу». Так Святой Дух сеет в нас свою благодать, но при этом, конечно, важна и наша собственная приверженность. Поэтому апостол Павел говорит: «И не оскорбляйте Святаго Духа Божия, Которым вы запечатлены в день искупления (Послание к Ефесянам 4:30).

Доверьте свои душу и сердце, все свое существо Духу Святому, – так мы увидим путь к жизни и свету.

† Стефан,
Митрополит Таллинский
и вся Эстонии

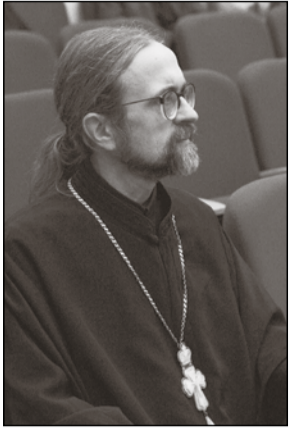

Фото: Эндель Ансаан 2017

Ядовитый плод высокомерия

Протоиерей Матфей Палли

Вот уже несколько месяцев мы слышим и читаем новости о том, что наше государство хотело бы, чтобы наши братья из Эстонской Православной Церкви Московского Патриархата вышли из подчинения своего Патриарха, поскольку последний открыто и однозначно поддерживает агрессию России против Украины. Эти известия вызвали неоднозначную реакцию. Большинство эстонцев, по всей видимости, считают такое требование оправданным и естественным с учетом сложившихся обстоятельств. Меньшую часть однако беспокоит ограничение свободы вероисповедания, поскольку эта свобода включает в себя и право организовать религиозную жизнь на основе собственного понимания. К сожалению, некоторые даже думают, что православие в частности, и христианство вообще представляют собой религию, основанную по своей природе на лжи и насилии, вследствие чего не столь важно, кому и кто подчиняется.

Для начала необходимо подчеркнуть, что наша Православная Церковь Эстонии не является непосредственной стороной в этом деле. Очевидно, что в данном случае существует проблема между государством и местной Русской Церковью. Изменит ли последняя свой устав, название и принадлежность, или нет, и, если изменит, то каким образом, – зависит от соглашений между ней и государством. Никакая третья сторона не может в этом случае ничего сделать. Однако, как было заявлено публично, наша церковь может при необходимости предложить бывшей Эстонской Православной Церкви Московского Патриархата (ЭПЦМП) – после ее отречения от Москвы – способ сохранить общение со Вселенским патриархатом, что не означало бы ни образования единой церкви, ни присоединения ее духовенства и приходов к нам, ни образования единых собора, синода и т. д., то есть ЭПЦМП осталась бы отдельной единицей (викариатом), независимой по сути, – со своими синодом, церковным управлением и прочими органами. В то же время ее первоиерарх поминал бы на своих бо-

гослужениях митрополита ПЦЭ. И в самом деле, в долгосрочной перспективе единая церковь была бы правильным решением. В каждой независимой стране должна быть одна, объединяющая всех местных православных верующих церковь, что является каноническим принципом, действующим со стародавних времен. Однако всему свое время. В настоящее время население, жившее в русскоязычном светском и церковном информационном пространстве, еще не готово образовать вместе с нами в Эстонии единую Православную Церковь. Даже если создать единую церковь с помощью внешних средств, большая часть паствы бывшей Православной Церкви Московского Патриархата все равно смотрела бы в прежнем направлении и, таким образом, сущностный раскол никуда бы не исчез, – даже более того: существовал бы риск того, что такая церковь ввиду своей большей численности могла бы стать московской церковью-сателлитом или, по крайней мере, жила бы с нами в разногласии, сохраняя взаимное недоверие. Только тогда, когда живущие здесь русскоязычные люди действительно интегрируются в жизнь Эстонии, в нашей стране могут появиться предпосылки для образования единой православной церкви.

Реакция государственной власти на милитаристскую политику Московского Патриарха, как говорится, может вызвать чувства разного рода. Но здесь не место судить об этом, так что скажу лишь следующее: то, что говорит первоиерарх Московского Патриархата, будь то в личных заявлениях или в заявлении Всемирного русского народного собора, которое он возглавляет, столь пугающе, столь далеко не только от духа Евангелия, но и от общечеловеческого понимания справедливости, добра и благоразумия, что не следует удивляться тому, что кто-то резко реагирует на сказанное. Удивляться следует, если на эти заявления никто ничего не скажет, как, к сожалению, происходит с некоторыми руководителями православных церквей в мире. Поэтому вполне понятно, что наша государственная власть и Рийгигогу со всей серьезностью относятся к сказанному патриархом. Если одна церковь в Эстонии носит имя религиозного объединения, возглавляемого человеком, благословляющим и оправдывающим эту агрессию, то неудивительно, что в этом видят проблему, которой необходимо заниматься. Если некоторые пытаются утверждать, что все в порядке, что войну так или иначе осудили, что мы не имеем ко всему этому никакого отношения, то это похоже на басню, герой которой говорит, что слона-то он и не заметил. И хотя можно спорить о том, что именно делать – переехать ли куда-нибудь, распахнуть дверь пошире или снести целую стену, чтобы вывести это создание из комнаты, саму проблему просто нельзя не замечать.

Возможно, в прежние времена, когда восприятие было несколько другим, когда весь народ так или иначе ходил в церковь, поддержка войны со стороны архипастыря не воспринималась как нечто из ряда вон выходящее. С другой стороны, оправдание несправедливости не было приемлемым никогда. Любой, кто сколь-нибудь читал Священное Писание, должен это знать и чувствовать. Но сегодня, когда (практикующие) христиане составляют в основном меньшинство, нельзя свидетельствовать о Христе иначе, как своими жизнью, словами и мыслями. Любой «праведный» защитник несправедливости и убийств, оправдывающий их напрямую или косвенно, должен задуматься о том, какой образ своей веры он создает. Знаем ли мы, сколько людей отступили от (православной) веры и разочаровались в церкви из-за того, что глава церкви восхваляет эту чудовищную войну, а другие кивают или молчат? Некоторые из них молчат о самой войне, но поднимают голос, когда страна реагирует на такое восхваление войны. В таком случае свобода вероисповедания и все права находятся под угрозой, и в доме царит ужасающая несправедливость. Конечно, управлять с рассудительностью и умеренностью, во всех делах на первом месте должно стоять добро, чтобы никому не повредило само желание что-то улучшить. Всегда нужно учитывать последствия каждого шага, думать о том, улучшат ли запланированные действия хоть что-то. Но, похоже, для некоторых нет земли святее, чем Россия; нет более верного толкования этой святости, чем то, которое дает нынешнее руководство Русской Церкви.

Конечно, в Русской Церкви было множество святых, там тысячу лет передавалась православная традиция, там действует огромное количество прекрасных храмов и монастырей, там жили великие аскеты, богословы и духовные наставники, обладающие даром прозорливости. Русская иконопись (по крайней мере, некоторые из ее школ) по мнению многих считается мировой вершиной христианской иконографии. Все это, несомненно, есть. Но при этом нельзя закрывать глаза на все плохое, что имело место наряду со святым. Бо-

гатое духовное наследие, кажется, также порождает высокомерие, чувство превосходства по отношению к другим, включая другие православные церкви и народы. Русский мессианизм, т.е. вера в то, что именно святая Русь каким-то образом спасет мир, укажет путь, сохранит истинные ценности и сыграет особую роль в судьбах мира – является большим искушением, если не ересью. Несмотря на всю проповедь смирения, такой образ мышления там очень распространен. Именно из такого коллективного эгоизма и родился «Русский мир», который приносит ужасные плоды на Украине и за ее пределами.

Одной из центральных концепций православия является концепция единства Церкви, ее соборности. Без этого нет смысла говорить о «единой Святой, Соборной и Апостольской Церкви», как сказано в Символе веры. К сожалению, действия нынешнего московского Патриарха привели к самому большому расколу в теле нашей Церкви за тысячелетие. Отказ в последнюю минуту от участия во Всеправославном соборе 2016 года (и призыв не участвовать в нем), постоянное противостояние Вселенскому Патриархату и разрыв общения с ним в 2018 году, вторжение на территорию других Патриархатов (особенно в Африке) – все это является последствиями того же коллективного духовного высокомерия в церковной сфере.

Любой, кто знаком с этой темой, должен сразу заметить, что что-то здесь не так. Одна и та же ошибка одновременно способствует несправедливой террористической войне и разрывает единство православного мира. Ни в церковном, ни в человеческом плане нельзя к этому относиться легкомысленно, нельзя это терпеть. Посреди комнаты стоит слон, и имя этому слону – духовное высокомерие в сочетании с великодержавным захватом территорий. Понятно, что мы и другие пытаемся защититься от этого, и, будем надеяться, успешно.

В любом случае, плоды, по которым можно распознать этот высокомерный образ мышления, говорят сами за себя, – но говорят тем, кто имеет уши, чтобы слышать.

Мысли о личной миссии церковного человека

Священник Роман (Роланд)
Тыниссон

«И Я говорю тебе: ты должен оставаться в своей келье, и никуда не ходить, и никому не говорить ни одного слова из того, что я сказал. То, что я сказал, не повторяй ни среди бела дня, ни в темноте ночи.

Ты не должен посещать больных и заключенных, поскольку то, что с ними случилось, случилось по их вине, и это тебя никак не касается. Пекись лишь о собственной жизни!

Не доводи себя до бедности и нищеты! А их образ жизни и их положение являются результатом их собственного выбора.

Ни в коем случае не принимай благосклонно в своем приходе ни одного нового человека, – может быть, он пришел к тебе, потому что ему просто больше некуда было идти? – Тебе же не следует унижаться перед всяким недостойным.

У пришедшего в твой приход не спрашивай, как его зовут, как он живет, как попал в твой приход, – потому что в противном случае он захочет слишком многого и нарушит твое личное пространство. Если ему что-то понадобится, он сам придет и попросит, – ведь на то у него есть язык, а ты не обязан тратить время на кого бы то ни было, кроме как на известных и именитых особ.

Также не забывай, что блаженные критичны и циничны, ибо их есть Царство Небесное.

Ты должен быть уверен, что ангелы с небес смотрят на тебя, восхищаясь тем, как умело ты приспосабливаешься в жизни, и, если бы только ангелы могли,

они бы охотно слушали твои наставления, потому что восхищаются твоей драгоценной сущностью.

И не мечи бисер перед свиньями, не посещай недостойных даже завязать шнурки твоей обуви!»

Путь так не написано в Евангелиях, но на деле в наших приходах можно встретить такое отношение и к ближним, и даже к собственным членам прихода. Как мы, эстонские православные, относимся к ближним?

Конечно, я должен задать этот вопрос также самому себе. Особенно себе, потому что не раз я относился к окружающим, словно видя их в кривом зеркале, которое создал в своем воображении.

Мы читаем проповеди, читаем рассуждения великих богословов о природе Бога Троицеобразного и спасении человека, но зачастую наши рассуждения заканчиваются на том, о чем Христос говорит, что дитем Его Отца является тот, кто подчиняется Божьей воле, а не говорит о том, что вскоре совершит подвиги веры.

Иисус Христос дал нам миссионерское поручение идти в мир и нести благовестие. Это можно сделать различными способами. Например, можно заняться искоренением самолюбования, потому что в человеке, который не исправляет свою падшую природу, не исправляет свою чрезмерно завышенную самооценку, обусловленную собственной падшей природой, нет места для Сына Божия. Так человек, приехавший, например, в Польшу, может купить себе носки с изображением Папы Римского, но, несмотря на это, ноги поведут его к греху, поскольку на капитанском мостике – в его голове и сердце – за штурвалом будет дьявол в его тщеславии и пагубности. Так куда же ты тогда идешь и что проповедуешь?

Иисус Христос поручил идти и показать, что мы Его ученики, объединенные любовью. Это непреодолимо трудная задача. В нынешней ситуации основанная Христом Церковь не может конкурировать с сектантством, делая ставку на развлечения, до которых столь падки люди. Однако сектантство превзошло православную Церковь в одном: в умении заботиться о человеке, или, скорее, производить впечатление, что умеет привечать людей.

Я говорю это потому, что среди финно-угорских православных верующих, как здесь, так и на другом берегу Финского залива, наблюдается печальная тенденция путать Приход, созданный для спасения душ, и клуб для избранных, чью похвалу и благосклонность следует тем или иным способом заслужить.

Мы сдержанны по своей природе. И в этом нельзя нас винить, потому что в этом, по всей видимости, играют роль и историческая память, и генетическая предрасположенность, – или то и другое одновременно. Однако если мы говорим о покаянии, к которому Церковь Христова призывает нас каждый день, то понятие *shuv* (иврит) подходит также для описания разрушения стен.

И таких стен много внутри нас: нам предстоит научиться жить с багажом, оставшимся с детства и юности. Мы должны научиться обходиться без современной эзотерики и гороскопов, без обращений к знахарям и, прежде всего, без нашей гордыни, которая стремится возвысить наше собственное понимание выше того, что говорят нам Слово и Священное Предание.

Мы крещены во Христа и украшены Христом. Однако мы стыдимся этого убранства света и одежд спасения. Во время, когда приветствуется всяческая самореклама и самопродажа на рынке, который по старой памяти называ-

ют «жизнью», мы должны обладать большими смелостью и волей, чтобы разрушить барьеры внутри себя. И это будет лучшим подношением, которое может сделать Господу православный.

Мы живем в такое время, когда Иоанна Предтечу, после его пророчества, попросили бы выровнять путь к Господу, также спросили бы, в каком университете он защитил диссертацию на эту тему, тогда как православный верующий должен и сегодня прийти ко Христу при свете дня, не думая о том, что об этом подумают или скажут люди. Он должен взяться за руку Христа и пойти с Ним туда, куда идет Он – к бездомным, больным, голодным, закованным в цепи. Попивая чай и чеша язык в клубе для избранных за счет тех, кто на данный момент не принят в общество, мы не сломаем стену, разделяющую нас и Господа, а лишь укрепим ее и построим еще выше.

Сам Бог вышел из «зоны комфорта», чтобы пострадать за нас. Он пришёл к нам, чтобы у нас была Жизнь, – и наша миссия состоит в том, чтобы делиться этой радостью с миром.

В наши дни люди в церквях не толпятся. А нужно ли это? Писатель Набоков был прав: «К Богу приходят не экскурсии с гидом, а одинокие путешественники». Так есть и так было во все времена и эпохи.

Вероятно, мы также являемся такими путешественниками. Христос пригласил нас к Своему столу и не возражает, если мы приведем к нему других. Его бюджет не ограничен, таблицы Excel не сокращают ресурсы Его царства.

Наше спасение зависит от того, как мы относимся к людям, которых Бог Отец посылает нам на нашем жизненном пути.

время Святой Дух привел в Иерусалим всех апостолов, кроме одного, – всех, кто разошелся с благой вестью по всему миру: по Европе, Африке и Азии. Не пришел только апостол Фома, который в то время был в Индии. Поэтому на посвященной сегодняшнему иконе празднику изображены апостолы, стоящие вокруг смертного одра Божьей Матери. На той же иконе мы видим Господа, держащего на руках младенца, то есть душу Своей Матери. Когда человек умирает, ангелы сопровождают его душу к месту упокоения. Но ни один ангел не был достоин сопровождать на этом пути Ту, Кто превыше херувимов и многим почтеннее серафимов! Пресвятая Дева, родившая Слово Божие, стала Богородицей, стала выше всякого

Успение Богородицы

По проповеди священника
Кристиана Аксельберга

Сегодня мы празднуем праздник Успения Пресвятой Богородицы и ее вознесения на небо, который зачастую называют летней Пасхой. В Евангелии от Иоанна мы видим, что после распятия Господа любимый ученик Христа Иоанн «взял ее [святую деву Марию] к себе в дом» (Ин. 19:27). Таким образом, история Успения начинается в доме апостола Иоанна в Иерусалиме. Когда Богородица подошла к концу своей земной жизни, к Ней явился архангел Гавриил и возвестил, что через три дня Господь заберет Ее к себе. В то же

фресковая икона Успения Божьей Матери, находящаяся в Сербии, в православном монастыре Студеница, построенном в 12 веке

ангела и всякого другого сотворенного существа. Поэтому только сам Господь мог сопроводить Ее душу в рай. После Ее плотской смерти, то есть после того, как Ее душа покинула тело, тело Марии было положено в гробницу, которая до сих пор является местом паломничества в Иерусалиме. Через три дня в Иерусалим пришел также апостол Фома, – и все двенадцать апостолов пошли ко гробу, чтобы Фома попрощался с Богородицей. Но гробница была пуста. Пуста потому, что тело Девы вознеслось – ее душа воссоединилась с телом – и была взята на небо.

Так повествует нам Священное Предание Православной Церкви. Само собой разумеется, что этих подробностей нет в Священном Писании, потому что эти события произошли намного позже событий, описанных в четырех Евангелиях и других книгах Нового Завета. Некоторые, однако, могут спросить, почему Церковь избрала для чтения в этот великий праздник Богородицы отрывок из Евангелия, в котором нет не только непосредственной связи с успением, но такой, в котором о Пресвятой Деве даже не идет речи. Мария, о которой мы только что услышали в чтении Евангелия, – не Богородица, а сестра Марфы. Тот же отрывок из Евангелия читается и в другие праздники Богородицы. Так почему мы читаем именно этот отрывок из Священного Писания, который на первый взгляд может показаться неуместным? Конечно, во второй части чтения отрывка из следующей главы мы слышим о женщине, восклицаящей: «Блаженно чрево, что носи-

ло Тебя, и грудь, что питала Тебя!» (от Луки, 11:27), – но и здесь в Своем ответе Господь не напрямую обращается к Своей Матери, а к тем, кто слушает слово Божие и следует ему.

Так почему для сегодняшней божественной литургии Церковь не выбрала какой-нибудь другой отрывок из Писания, имеющий непосредственное отношение к Марии? Можно подумать, что Церковь в данном случае желает подчеркнуть человечность Пресвятой Девы. Мы имеем в виду, что что бы мы ни говорили в почитание Пресвятой Девы Марии, мы говорим это не только потому, что Она – Богородица, – Бог ведь не просто избрал какую-то девушку, которую мы почитаем за Его выбор. Напротив, Бог избрал Марию именно потому, что Она была добродетельной и имела духовные способности, необходимые для того, чтобы стать Богородицей. Пресвятая Дева лучше, чем кто-либо в мире, понимала, что «одно только нужно» и «избрала благую часть» (ср. Лк. 10:42). Иными словами, в выбранном сегодня отрывке из Евангелия, несмотря на то что в нем не указывается непосредственно на Марию, описываются добродетели, благодаря которым Она стала Богородицей. Поэтому, когда женщина восклицает: «Блаженно чрево, что носило Тебя, и грудь, что питала Тебя!», – ответ Господа: «Блаженны слышавшие слово Божие и соблюдающие его», – не означает, что любой, кто слушает слово Божие, равен Его Матери. Ни в коем случае! Это означает, что Дева Мария более, чем кто-либо, слушала слово Божие и, храня его

в своем сердце, смогла нести в своем теле предвечное Слово Божие. Иными словами, Богородица, как человек, обрела добродетели – веру, смирение и любовь, – избежала всякого греха и стала достойной неопишуемой словами, возложенной на Нее миссии.

Сегодня мы не просто празднуем событие из жизни Девы Марии, – мы празднуем наше общее спасение. Когда Христос воскрес из мертвых, он открыл двери воскресения всему человечеству и каждому человеку. При этом воскресение Богоматери является доказательством исполнения этого обета.

Богородица, которая ныне выше всего творения Божия, не находится вне человечества, – Она является его частью. Это показывает как сегодняшнее евангельское чтение, так и то обстоятельство, что несмотря на нашу веру в Ее вознесение, основное внимание сегодня мы уделяем Ее успению. Воскресение Божией Матери является доказательством всеобщего воскресения и ожидающей всех нас вечной жизни. Поэтому сегодняшний праздник мы можем без преувеличения назвать летней Пасхой.

Сегодня мы и весь род человеческий празднуем этот день. Так помолимся о том, чтобы Богоматерь вела нас Своим примером, оберегала нас Своей любовью и непрестанно молила Своего Сына о том, чтобы наше будущее воскресение было воскресением для жизни, а не для суда.

Письмо отца сыну

Мой сын!

Если однажды ты увидишь, что я стар, что за столом я более не ем так, как положено, что больше не в силах одеваться самостоятельно, – прояви ко мне терпение. Помни о том, что у меня ушло много времени, чтобы научить тебя хорошим манерам.

Если я говорю одно и то же по несколько раз, – не перебивай меня, а просто выслушай. Когда ты был маленьким, я читал тебе одну и ту же сказку каждый вечер перед сном.

Если я больше не хочу мыться, – не обижайся и, прошу, постарайся сделать так, чтобы мне не было за это стыдно. Когда ты был маленьким, помнишь, как я бегал за тобой, когда ты придумывал всевозможные оправдания, чтобы не пойти мыться.

Если ты видишь, что я не умею пользоваться новыми технологиями, то дай мне время научиться и не насмехайся надо мной, – ведь я терпеливо обучал тебя алфавиту и чтению.

Если я не могу вспомнить, что хотел сказать, или теряю ход мыслей, то дай мне время, чтобы найти правильные слова и закончить предложение, а если мне это не удастся, то не сердитесь. Мои слова – не самое главное; главное то, что я могу быть с тобой, и что ты находишь время, чтобы меня выслушать.

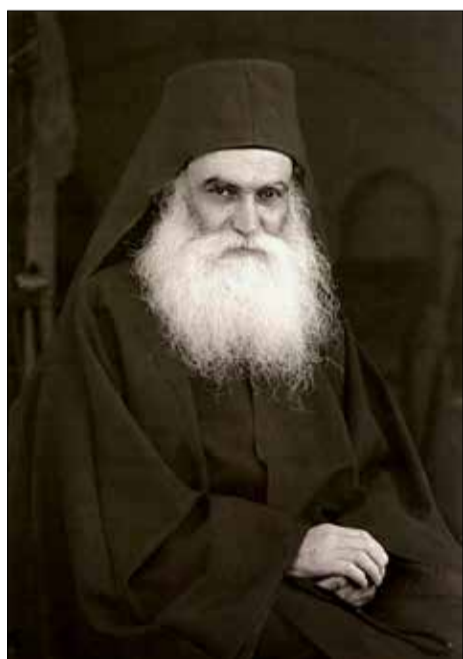
Если мои ноги стали тяжелы, словно гири, и я не могу нормально ходить, – помоги мне так же, как помогал я, когда ты делал свои первые шаги.

Если я скажу, что хочу умереть, – не сердись на мои слова, – однажды ты поймешь их смысл. Постарайся понять, что в моем возрасте я не живу, а выживаю. Однажды ты поймешь, что, несмотря на все мои недостатки, я всегда желал тебе только лучшего.

Помоги мне провести мои последние дни в любви и терпении.

Я люблю тебя, мой сын!

(текст с сайта: evaggelistheotokou.gr)

О молитве

Святой Ефрем Катунский

«Через молитву мы выражаем любовь и божественное стремление к Богу»

Через молитву мы прежде всего выражаем свою любовь к Господу нашему Иисусу Христу. Особенно, если нашим

ежедневным желанием является сохранение кроткого и постоянного общения с Богочеловеком – Иисусом Христом.

Если это так, то Его святое имя будет непрестанно на наших устах, когда мы с нежностью произносим молитву: «Господи Иисусе Христе, помилуй меня!»

Преподобный Иоанн Лествичник говорит о молитве, что молитвой можно одержать верх над врагом, которого держишь в гневе в своей душе.

Наконец, запомните, что говорит евангелист святой Иоанн в стихах 1, 4 и 6 главы 4 своего первого послания: «Возлюбленные! не всякому духу верьте, но испытывайте духов, от Бога ли они, потому что много лжепророков появилось в мире (1)... Вы, дети, от Бога и победили их, потому что Тот, Кто в вас, больше того, кто в мире (4)... Мы от Бога; знающий Бога слушает нас; кто не от Бога, тот не слушает нас. По сему-то узнаём духа истины и духа заблуждения. (6)».

Foto: Kaupo Kikkas, juuli 2024.

Pärnu Issandamuutmise kirik 120

Ülempreester Ardalion Keskküla

Pärnu Issandamuutmise õigeusu kogudus on Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku kogudustest üks suuremaid. Käesolev raamat kirjeldab lühidalt koguduse ja pühakoja saja kahekümne aastast ajalugu. Raamat ilmub 6. augustil 2024. aastal, kiriku nimapäevaks – Issanda muutmise pühaks. Saame teada Pärnusse teise õigeuskiriku ehitamise põhjustest ja teostegemisest, kogudust teenindanud vaimulikest ja nende teenistuskäigust, koguduse elu raamistanud muutlikest ühiskondlikest oludest. Raamatu autoriteks on Ela Tomson, preester teoloogiadoktor Andrei Sõtšov ning ülempreester Ardalion Keskküla. Raamatu koostamisel on kasutatud materjale koguduse arhiivist ja teoloogiadoktor preester Andrei Sõtšovi uurimistöö tekste. Eesti

Vabariigi ning Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku taasiseseisvuse aja sündmustikku on meenutanud koguduse praegune hingekarjane ülempreester Ardalion Keskküla. Saatesõna kirjutas Pärnu ja Saare pühitsetud piiskop Aleksander. Raamat on illustreeritud rohke fotomaterjaliga. Lisatud on ingliskeelne kokkuvõte ja kasutatud allikate loend. Kujundus ja küljendus: Inga Maria Heamägi. Trükitud trükikojas Greif.

Esikaanel postkaart Pärnu Issandamuutmise kirikust (umbes 1920-ndad aastad). Tagakaanel Pärnu Issandamuutmise kirik, 11. juuli 2024. Foto Kaupo Kikkas. Raamatu ilmumist toetasid: Pärnu Linnavalitsus, Pärnu Issandamuutmise kogudus, OÜ Katuseabi, Viljo Vetik, Toomas Raid.

Tänavused renoveerimistööd toimuvad kolmes kirikus

Preester Kristjan Otsmann

Käesoleval aastal toimuvad suuremas mahus renoveerimistööd kolmes kirikus: Pärnus, Tartus ja Räpinas.

Räpina Püha Sakariase ja Eliisabeti kirikus restaureeritakse tambuuritorni ja altari põrandat; riik toetab neid töid omandireformi reservfondist enam kui 125 000 euroga. Pärnu Issandamuutmise katedraalis restaureeritakse kellatorni karniise ja saaliosa ning seda toetab riik Muinsuskaitseameti kaudu 100 000 euroga. Tartu Pühade Aleksandrite kirikus taastati kiriku katuse peatorn ja üks väiksem küljetorn ning seda rahastab Muinsuskaitseamet ca 99 500 euroga.

Suurematest renoveerimistöödest toetas Tallinna linnavalitsus mullu Tallinna Issanda Muutmise koguduse kogudusemaja Suur-Kloostri 14/1 remontimise esimest etappi ca 345 000 euroga. Tori vald toe-

tas 10 000 euroga Sindi Jumalailmumise kiriku avariilise fassaadi restaureerimist põhjaküljel, Pärnu linn toetas 10 000 euroga Pärnu Issandamuutmise kiriku ida-, lääne- ja põhjapoolsete külglöövide katuse restaureerimistööd, Haapsalu linnavalitsus toetas 6000 euroga Haapsalu Maria-Magdaleena kiriku renoveerimist ning Saare vald kokku 5350 euroga Mustjala Prohvet Eelia kiriku avariilise tabuuritorni kroviosade ankurdamist ning Tornimäe Neitsi Maria Kaitsmise kiriku lõunakülje trepi remonti.

Muinsuskaitseameti mullused suuremad toetused olid Pärnu Issandamuutmise katedraali katusetööde kolmanda etapi toetamine 100 000 euroga, Puski Kristuse Sündimise kiriku kellatorni II etapi tööd ligi 83 000 euroga ning Räpina Püha Sakariase ja Eliisabeti kiriku renoveerimistööd veidi enam kui 50 000 euroga.

Muinsuskaitseamet toetas ligi 100 000 euroga, Tartu linn 50 000 euroga ning eraisikud ligi 50 000 euroga mullu Tartu Aleksandrite kiriku nelitise telkkatuse alumise osa restaureerimist ning torniristide ja tornide maapinnale teisaldamist. Lisaks toetas muinsuskaitse 14 300 euroga ja kohaliku omaalgatuse programm 4000 euroga ülemise kirikusaali kolme akna taastamist.

Juba mainitud toetustele lisandusid mullu ka Võõpsu, Kihnu, Paadrema ja Treima kirikutes ikoonide konserveerimis- ja renoveerimistööd, milleks saadi toetust kokku ligi 8000 eurot.

Tänavu täitus 70 eluaastat Angerja (Kohila) koguduse teenekal liikmel Epp (Paraskeeva) Haabsaarel. Epp Haabsaar on maalitud enamiku kirikus asuvatest pühakujudest, osalenud toimekalt koguduseelus ja peab kirikutornis Tornigaleriid, mis lisaks huvitava kunsti tutvustamisele on avanud Kohila kiriku ka paljudele küllastajatele lähedalt ja kaugelt.

Palju aastaid ustavale kirikuinimesele!

Kohila kiriku kolm vedamist

Epp Haabsaar, galeriipidaja ning kohalik ikoonimaalija

EAÕK Angerja kogudus tekkis 1993. aastal Juuru koguduse jagunemise tagajärjel. Algselt asus ajutine pühakoda Angerja külas ja see on jäänud koguduse ametlikuks nimeks tänapäevani, ehkki tegelikult kutsetakse kogudust ja kirikut enamjaolt Kohila nimega.

Ikoon Jumalaema kaitseb. Kohila Mõisakooli kaitseikoon.

1901. aasta oli Kohila jaoks meeldejääv: Viljandisse hakkas sõitma rong ja õnnistati sisse Kohila õigeusu kirik. Kiriku kavandas arhitekt V. I. Lunski; ehitusmeister oli Jaan Hoppel. Kirik ehitati umbes pooleteise aastaga ning selle maksumus koos ikonostaasiga oli kõigest 13 500 rubla. Kiirustamisel ning kokkuhoiul olid omad tagajärjed. Juba 1931. aastal tuli kirikut põhjalikult remontida: vahetati välja katuse, värviti kuplid ning asendati laudpõrand tsementpõrandaga. Remont oli õigeaegne ja see oli kiriku esimene vedamine.

Teenistusi peeti kirikus kuni 1949. aastani, mil kogudus pühakoja kasutamisest loobus, kuna ei suudetud kanda kulusid ning tasuda riigimakse. Nõukogude võim tõstis ainuüksi kindlustusmaksu 186 000 rubla peale. Pärast jumalateenistuste lõppemist kasutati kirikut juurviljahoidlana ning hiljem filmilona. Kui hoone täiesti tühjaks jäi, rüüstati ruume ning kirikusaalis tehti lõket. Allakäik kestis 1994. aastani, mil preester Wladimir von Berensi ning Laine Pärge eestvõtmisel kirikuelu taastus.

See võis olla aastal 1997 või 1998, kui ma esimest korda Kohila õigeusu kirikusse sattusin. Kirikus oli kaks inimest: preester Wladimir von Berens ning kogudusevanem Laine Pärge. Liturgia toimus täies pikkuses ning oli ilus kuulata. Koguduse liikmeks astusin 2000. aasta esimestel kuudel. Kogudusse oli siis inimesi juurde tulnud ning teenistusi pidas noor preester Mattias Palli. Kahjuks oli kirikuhoone seisund väga halb: katus lasi vett läbi, laest kukkus suuri krovitükke ning see muutis teenistuse pidamise isegi ohtlikuks. Aastatel 2002–2003 remonditi kirikut põhjalikult: kirik sai uued tornikuplid, tsinkplekkkatuse, elektrijuhtmestik vahetati välja, remonditi kirikusaali ning paar aastat hiljem paigaldati ka laudpõrand.

Küllap on kirikutel ning inimestel midagi ühist. Ühtedel veab, teistel mitte. Teine vedamine oli see, et samal ajal kui kirikut remonditi, hakkas tuntud ikoonimaalija ning restauraator Sirje Säär soovijatele (ka minule) ikoonimaali õpetama. Esimesel aastal vene stiilis, märjaga märga. Järg-

mistel aastatel juba kreeka-bütsantsi stiilis. Selleks stažeeris ta korduvalt mitmes erinevas Kreeka kloostris, omandas eri stiile, maalis uusi ikoonid ning restaureeris.

Ikoone oli ka Kohila kirikusse hädasti vaja. Endisest sisustusest oli alles ainult kaks pinki ning kõige suurem kirikukell, mille olid vargad juba tornist alla välisuksele vedanud. Varaste küüslast päästis kella kaitseliidu kohaliku maleva patrull Jüri Rohtla ja Margus Veskimäe, kes lahtist ust märkasid ning politseile ning vallavalitsusele teada andsid. Ajutine ikoonisein toodi Väike-Lähtru kirikust, kuid see oli mõõtmelt ülearu suur ja ikoonide asemel olid reproduktioonid. 2006. aastal otsustas kogudus tellida vallavalitsuse toel uue ikooniseina. Ikooniseina ikoonid olin selleks ajaks Sirje Sääre juhendamisel valmis maalinud, ning seda bütsantsliku Kreeka eeskujul. Ülejäänud ikoonid maaliti kirikusse ajapikku: tähtsamate piiblisündmuste ikoonid, Kohila Mõisakooli kaitseikoon ning allikaikoonid, sest koguduse juurde kuulub kaks pühitsetud allikat. Papiallikas Kohila alevikus ning Lambertiuse allikas, mis on nime saanud Hageri kihelkonnakiriku nimepühaku järgi. Allikat valvab Püha Lambertiuse ikoon ning vesi ei lõpe sealt ka kõige pikema põua ajal. Jõulu aegu ilmub allikapõhja valge lehter ja vesi hakkab üles keema. See on märguande, et nüüd tuleb püha Lambertiusele küünal panna.

Kohila kiriku interjäär ikonostaasiga. Esiplaanil ikoon Issanda taevaminek.

Hiljaaegu on lisandunud viis maarjapäeva ikooni: küünlamarjapäev ehk Issanda vastuvõtmine templis; paastumarjapäev ehk Issanda sünni kuulutamine; heinamarjapäev ehk Jumalaema kohtumine Elisabetiga; rukkimarjapäev ehk Jumalaema uinumine ning ussimarjapäev ehk Jumalaema sündimine.

Pärast edukat remonti järgnes seisak, raha sai otsa, kuid katus vajab värvimist ning torni abiruumi varing likvideerimist. Sestap hakati eurorahastust taotlema. Lõpuks see ka õnnestus. Abiruumi renoveeris kohalik ehitusmeister Rain Roosild. Arhitekt Urve Rukki tegi projekteerimistöid võlgu. Maksta tuli siis, kui raha tegelikult saab. Ebaõnnestumisel oli kokkulepitud tasuks 20 eestpalvet. Raha siiski saadi, remont õnnestus ning täna tegutseb torni abiruumis Kohila tornigalerii. Näitusi ei ole kokku lugenud, aga Meiu Mündi, Marju Bormeisteri ning Viive Noore näitused on olnud galerii tipp-sündmusteks. Edasi pole kuskile minna ning sestap keerab galerii otsa ümber ja hakkab ajalugu näitama.

Galerii ehitamisega umbes samal ajal leidis aset imelik vahejuhtum. Kiriku kütmisel hakkas korstnast tulema sedavõrd palju kahtlast suitsu, et kõrvaltvaataja pidas seda tulekahjuks. Kohale kutsuti tule-tõrjeauto, kuid pärast selgus, et õnnetust polegi. Korstnapühkija rookis torud üle. Tahma oli sama palju kui roostet ning tulekahjuni jäi kukesammuke. See oli kiriku kolmas vedamine. (Järgneb lk 16)

Ülempreester Mattias Palli pühitseb Lambertiuse allikat.

Ikoon püha Georgius.

(Algus lk 14)

**Sirje Säär, ikoonimaalija, Siimeoni ja Hanna kiriku ikoonimaali kursuse juhendaja, Eesti Kunstimuuseumi restau-
raator:** „Kui ma oleksin poeet, siis ütleksin Epp Haabsaare kohta nii: ta on sügava tunnetuse ja austusega ikooni vaimumaa-
ilma uurimisel. Tema maalitud ikoonides on tunda maalija tulist usku ja austust pühakute vastu. Pintsel liigub hoogsalt ja koloriidis on alati erksust ja jõudu. Epu ikooniloomine on nagu palverännak.”

*

Epp Haabsaar maalib ikoonid EAÕK Kohila Issanda Taevaminemise kiriku ikonostaasi tarvis. Kiriku renoveerimise käigus aastal 2011 pühitseti ikonostaasid sisse. Maalehes ilmus selle kohta 6. juunil 2011. aastal artikkel „Kohila õigeusu kirik tähistas 110. aastapäeva”.

„...1993. aastal alanud taastamistöde alguses oli kirik, eriti siseruumid, väga halvasti korras. Täheks on hoone muutunud pilkupüüdva jumalakojaks, on tähelepanuväärne, et kogu uue ikonostaasi maalid koguduse liige Epp Haabsaar ainu-
isikuliselt“ (Maaleht, 6. VI 2011 – <https://maaleht.delfi.ee/artikkel/47287349/kohila-õigeusu-kirik-tahistas-110-aastapäeva>).

Ikoon püha Georgius.

Ikoonilauad valmistas kohalik meister Boris Esop.

Haapsalu Maria-Magdaleena koguduse nimepäev

Ülempreester Jüri Ilves

Ristikäik.

Kiriku nimepäev on alati eriline sündmus iga koguduse elus. Sündmus, mis toob kokku rahvast lähedalt ja kaugelt, toob kokku vaimulikke ja toob kohale tavaliselt ka esikarjase. Haapsalus tähistasime templipüha see kord ilma metropoliidita, kes oli parasjagu reisil, kuid tema õnnistus oli meiega.

Meenutades meie kiriku pühitsemise päeva 21. juulil 1852. aastal, on hea meenutada ka seda, kuidas meie kirik ja kogudus said omale püha Maria Magdaleena nime. Haapsalu kogudus loodi 1. septembril 1836. aastal ja pühitseti pühale Kolmainule. Kui läbi raskuste sai valmis koguduse pühakoda, kutsuti pühitsemisele ka mitmeid nimekaid ülikuid. Pühitsejateks olid Tallinna piiskop Kristofor ja ülempreestrid Eestimaa õigeusu kogudustest. Tseremoonial viibis ka suurvürstinna Maria Aleksandrovna, kelle soovil pühitseti kirik pühale apostlisarnasele salvitoojale Maria Magdaleenale, ja keisripere lapsed, kelle hulgas oli ka tulevane keiser Aleksander II. Samuti oli kohal Baltikumi kindralkuberner Aleksander Suvorov koos mitmete nimekate isikutega.

Tähelepanuväärne on, et meie kirik on ainus pühale Maria Magdaleenale pühitsetud õigeuskirik Eestimaal.

Koguduse nimepäeva juurde kuulub lahutamatu veepühitus. Värskest pühitsetud vett piserdades õnnistame kirikut ja sinna kogunenud rahvast. Sama vett kasutame ka jumalikule liturgiale järgneval ristikäigul.

Jumalikul liturgial teenisime koos ülemdiakon Ignatiosega Pärnust, armulauast võttis osa ja ütles tervitussõnad isa Roman Tõnisson meie sõpruskogudusest Suure-Jaanist.

Tänu ja rõõmuga läheme vastu uuele kirikuaastale.

Püha apostlisarnane Maria Magdaleena, palu meie eest Kristust Jumalat!